Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 143 ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 28-го ЛИПНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, Thursday, July 28, 1955. No.143. VOL. LXII

ПРЕЗИДЕНТ НЕВДОВОЛЕНИЙ ІЗ ПОСТУПУВАННЯ ТОЛБОТТА

СЛІДСТВО ВИЯВИЛО, ЩО СЕКРЕТАР ЛЕТУНСТВА БРАВ ПЛАТНЮ ВІД ФІРМИ, ЯКА ЗАКЛЮЧУВАЛА КОНТРАКТИ З УРЯДОМ; РЕЗИГНАЦІЯ ТОЛБОТТА — ПЕВНА

Вашингтон. — З політичних кол заявляють, що президент Айзенгавер невдоволений із поступування секретаря летунства Гаролда Е. Толботта, який будучи на високому урядовому становищі, брав грошову винагороду від інженерської фірми в Ню Йорку, яка заключувала умови з урядовими агенціями і якої він був співробітником. Гадають, що Толботт внесе резигнацію ще перед пресовою конференцією президента і перед закінченням слідства в цій справі, яке веде Постійна Слідча Підкомісія. Генеральний прокуратор Герберт Бравнелл заявив, що він відмовив погодитися в січні цього року з Толботтом у тому, що він може бути членом цієї інженерської фірми, займаючи одночасно становище секретаря летунства. Як виявило слідство, Толботт дістав від фірми „Пол Муллігеи" в Ню Йорку більше як 130,000 долярів в тому часі, коли був секретарем летунства. Під час слідства Толботт змінив своє давніше твердження, що він нібито не бажав робити умову з Радіовою Корпорацією Америки, коли ця фірма заявила, що воно не випадає і незаконно заключувати умову з фірмою, в якій працює і секретар летунства. Урядовий правний дорадник Джансон твердив давніше, що ген. прокуратор Бравнелл мав заявити, що він „не має нічого проти того, щоб Толботт і надалі був співробітником фірми Муллігеи", але Бравнелл заперечив цю заяву Джансона і сказав, що він був проти співпраці Толботта з приватною фірмою. Постійна Сенатська Слідча Підкомісія має 27 липня закінчити переслухання в цій справі, під час яких має ще раз зізнавати Толботт. Мають ще зізнавати представники Летунської Компанії Даглес — Доналд Даглес старший і Доналд Даглес молодший. Представник цієї фірми Джордж Джеллі заявив, що Толботт в жовтні минулого року хвалив перед представниками фірми фірму Муллігеи, що здивувало було представників фірми Даглес, і один із них сказав був тоді: „Мені дивно, чому секретар летунства так говорить". Голова Демократичного Крайового Комітету Пол М. Ботлер заявив, що президент Айзенгавер під час виборчої кампанії обіцяв „змісця" діяти, коли б були надужиття влади його урядовців, і тепер настав такий випадок, що президент повинен сказати своє рішуче слово. Гадають, що президент скаже це слово на пресовій конференції, повідомляючи про резигнацію або про звільнення Толботта з посту секретаря летунства.

Домагається організації департаменту для справ міст

Вашингтон. — Каліфорнійський республіканський конгресмен Дж. Артур Янгер заявив на конгресовій комісії, що треба б зорганізувати новий департамент, який повинен називатися "urbiculture" департамент. Цього слова немає в найбільшому словнику англійської мови Вебстера, і його видумав сам конгресмен на взір того, що вже існує „агрікалчер" департамент — департамент сільськогосподарський. Але судячи з реакції присутніх конгресменів, — це слово не прийметься і воно не збагатить англійської мови. Конгресмен Янг казав, що сільськогосподарський департамент робить велику прислугу сільському населенню, а міським населенням, якого є велика більшість в цій країні, ніхто окремо не опікується. Пізніше і сам конгресмен Янг побачив, що його нове слово невідповідне. Один із свідків заявив, що цей новий департамент повинен називатися „департмент для міських справ".

Демократи закидають урядові партійність в неполітичних агенціях

Вашингтон. — Демократичний сенатор Джан Дж. Спаркман заявив у Сенаті, що республіканський уряд президента Айзенгавера керується партійною політикою, коли призначає урядовців до тих агенцій, які зовсім не мають політичного характеру. Сен. Спаркман твердить, що ніхто не може дістатися на якесь визначніше становище, поки не пройде контролі промислових кол, заінтересованих працею в даній агенції. Сенатор Герберт Лімен підтримав Спаркмана, заявивши, що теперішня адміністрація зовсім „знищила" правний і двопартійний характер багатьох регуляційних комісій. Республіканський сенатор Вільям Ф. Новленд, обороняючи уряд, сказав, що урядові кола часто, хоч може й замало, радяться з демократами, коли обсаджують важливі становища. Атаки демократів на уряд Айзенгавера розпочалися після того, як голова Крайового Демократичного Комітету Пол М. Ботлер заявив, що урядовці „працюють не для публічного добра, а в інтересі приватних промислових фірм".

В АМЕРИЦІ

● **Часописні реклами** в першій половині цього року зросли в цій країні на 15,9 відсотка, а в місяці червні ц. р. — на 9.5 відсотка — встановивши рекорд. Директор Реклямового Бюра Гаролд С. Варнес каже, що це є докази того, що американська преса — головний рушій торгівлі в ЗДА.

● **Число нешлюбних дітей** в Ню Йорку зростає, і місто мусить щораз більше витрачати на їх утримування. Відділ Міської Добродійности допомагає 105,792 дітям, з яких 33,345 — це діти нешлюбні.

● **В нюйоркському зоопарку** самиця гіпопотама породила малятко, яке важить тільки... 50 фунтів. Але цікава публіка не може подивитися на новонародженого, бо це так зденервувало б його маму, що вона могла б навіть вбити своє малятко. Досі ще не знати, чи це прийшов на світ „він" чи „вона", бо сторож не наважується приступити до щасливої мами.

● **Федеральний суд** в Ню Йорку обвинувачує 56-річного Філа Ґросса в тому, що він поштою розсилав порнографічні видання. Суд знає про шість випадків провини Ґросса.

● **Виборці в 39 стейтах** підписали заяви, що вони є за тим, щоб при найближчих виборах кандидатом на президента був Адлей Стівенсон, а на віцепрезидента —, сенатор Естес Кіфовер.

● **Команда фльоти** повідомляє, про найменування контрадміралами 39-ох капітанів. Секретар фльоти Чарлз С. Томас заявив, що найменовано контрадміралами не тільки тих капітанів, які вислужили відповідне число літ, але й здібних молодших капітанів.

● **Засновник культу гадюки** 70-річний Джордж В. Генселі помер від укушення одним з цих отруйних плазунів, бо не хотів прийняти ліків. Свій культ гадюки він заснував на одному неясному місці з Святого Письма.

Законопроєкт про розбудову і вишкіл військових резерв прийнятий теж і Сенатом

Вашингтон. — Прийнятий палатою Репрезентантів законопроєкт про збільшення військових резерв з 800,000 до 2,900,000 вояків перейшав великою більшістю голосів і в Сенаті і тепер буде переданий на затвердження президентові Айзенгаверові. Цей законопроєкт не відходить далеко від побажань і доручень Президента й узгляднює здебільша висловлені ним вимоги. Новоприйнятий закон не зобов'язує нікого з тих, що досі відбули службу, до відбування активного резервового вишколу. Він стосується тільки тих, що починають військову службу і зголосяться добровільно до відбування активної служби в резерві поготівля. Ветерани будуть покликувані до служби в резерві тільки у випадку крайньої конечности. В цілому час відбування активної служби і вишколу в резерві поготівля триватиме для нових ветеранів вісім років.

В Арґентині далі неспокійно

Буенос Айрес. — У вівторок дня 26 липня ц. р. пероністи відзначували знову річницю смерти Еви Перон, дружини президента Перона. Крамниці по містах були позамикані і Генеральна Конфедерація Праці, що підтримує беззастережно Перона, наказала припинити працю на честь „мучениці праці". Президент Перон з іншими членами уряду відвідав цього дня головну кватиру Конфедерації, в якій збудувано спеціяльний „вівтар" для покійної Еви Перон. В будинку Конфедерації і під будинком зложено тисячі вінків і на фасаді будівлі пишався надпис „Ева Перон — безсмертна!". Все ж таки опозиційні елементи не припинили і в цьому дні своїх виступів. В п'яти різних містах пошкоджено статуї і портрети Еви Перон і в одному з міст у приміщенні місцевого відділу Генеральної Конфедерації Праці розірвалася бомба. Опозиція розповсюднює безупину між населення летючки, спрямовані проти президента Перона. Останнім часом поширено теж відкритий лист одного з провідників опозиції проф. Маріо Амадео до ген. Джозе Ембріоні, підсекретаря міністерства армії, в якому критикується твердження генерала, що армія повинна підтримувати „чесну справу порядку".

Секретарка здоров'я Гоббі проти поліпшення старечих пенсій

Вашингтон. — Секретарка здоров'я, виховання і добродійности Овіта К. Гоббі зізнавала в Сенатській Фінансовій Комісії в справі лібералізації закону про соціяльне забезпечення і закликала Сенат до того, щоб не принимав законопроєкту, який ухвалила Палата Репрезентантів, бо уряд не мав часу на докладне вивчення цієї справи. Палата Репрезентантів ухвалила законопроєкт, згідно з яким нездібні до праці робітники мали б діставати старечі пенсії після скінчення 50-го року життя, а всі жінки-робітниці після 62-го року. Нездібні до праці діти діставали б підмоги з соціяльного забезпечення і після закінчення 18-го року життя. Сенатська Комісія не матиме часу на переслухання в цій справі ще на цій сесії Конґресу.

Прийнято до нової німецької армії двох перших генералів

Бонн. — Ганс Шпайдель і Адольф Гойзінґер стали двома першими генералами, що їх затвердила у новій німецькій армії парляментарна комісія оборони. Генерал Шпайдель був шефом штабу армії маршала Роммеля. Він має тепер 58 років. Західньо-німецький уряд відразу призначив його — ще в цивільному одязі — репрезентантом про головній кватирі НАТО. Генерал Гойзінґер був в останній війні шефом відділу операцій у головному німецькому штабі й має марку одного з найталановитших німецьких старшин генерального штабу. Він має тепер 57 років. Обидва генерали відомі з свого колишнього опозиційного становища до Гітлера. Вони матимуть той сам військовий ступінь, що його мали за останньої війни, себто — генерал - поручника. Їх докладніших функцій у новій армії не подано до публічного відома.

Японія вірить в замирення з Совєтами

Лондон. — У Лондоні відновлено перервані переговори поміж Японією і СССР про формальне закінчення „воєнного стану" між тими державами, підписання миру й нав'язання дипломатичних, культурних і господарських взаємин. Ці переговори ведуть амбасадор Матсумото з японського боку й Малік з совєтського. Совєти повідомили японців, що вони випускають 16 японців, засуджених в СССР за воєнні злочини. Крім того, вони обіцяли передати Японії список 1,373 японців, які ніби відсиджують свої кари, як „воєнні злочинці" чи винуватці в різних інших проступках. Зате Совєти заперечують, наче б вони притримували ще 13 тисяч японських воєнних полонених і вживали їх, як примусових робітників. Японці ж покликуються на листи деяких з отих полонених, що їх дістали їхні родини в Японії. Японський прем'єр Гатояма заявив, що він вірить в успішне закінчення переговорів про мир з Совєтами та заповів, що між Японією і Совєтами буде підписаний пакт неаґресії. Так само комуністичний Китай запропонував Японії вислати місію до Пейпінґу для переведення переговорів про нормалізацію взаємин, але японський уряд покищо стримується від цього.

Південна Корея погрожує викинути комуністичних „контролерів"

Сеул. — Генерал Лі Гюнґ Кеун, головний командант південно-корейських збройних сил загрозив, що коли З'єдинені Дерсави й Об'єднані Нації не подбають за те, щоб з Південної Кореї щезли польські й чеські комуністи, члени мішаної „Невтральної" Комісії, яка має пильнувати збереження постанов перемир'я, то самі південні корейці викинуть їх. Гострі заяви збоку офіційних південно-корейських чинників вийшли в другі роковини підписання перемир'я у Південній Кореї, проти якого завжди виступали південні корейці, вважаючи його своєю національною поразкою. З цієї нагоди пригадують, що Корейська війна розпочалась 25 червня 1950 року, коли північно-корейські комуністи, зорганізовані й вивінувані російськими большевиками, заатакували Південну Корею, не сподіваючись, що в її оборові негайно виступлять З'єдинені Держави, які оперлись на рішенні Ради Безпеки ОН. В листопаді 1950 року, коли війна наближувалась до переможного кінця, вступили в неї комуно-китайські „добровольці". Війна тяглась до 27 липня 1953 року, коли то власне підписано перемир'я. Його підписав від Об'єднаних Націй ген. Марк Клерк, тодішній головний командант військ ОН, та ген. Кім Іль Сунґ від Північної Кореї. Президент Південної Кореї Сингман Рі предсказує, що північні корейці, чи пак комуністичні китайці, нападуть знову на Південну Корею у відповідному часі. Це твердження знаходить оправдання у факті постійного порушування перемир'я скріплюванням фронтових позицій, будуванням нових летовищ та стягуванням до Північної Кореї щораз нових летунських сил. Південно-корейський уряд закидає чеським і польським комуністам в Невтральної Комісії не тільки спаралізування тієї Комісії і внеможливлення їй вести дійсну контрольну роботу, але активне шпигування в користь ворога.

ПОХОРОНИ КОЛИШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ КОРДЕЛА ГОЛЛА

У Вашингтоні відбулися похорони кол. державного секретаря Кордела Голла, що помер, проживши 83 роки. На фото: похоронний обряд у Вашингтонській Національній Катедрі. Праворуч: державний секретар Джан Фостер Доллес, кол. державний секретар Дін Ачесон і представник Президента ком. Едвард Л. Біч, дорадник през. Айзенгавера в справах фльоти.

ДОЛЛЕС НЕ ВИКЛЮЧАЄ СВОЄЇ ЗУСТРІЧІ З ЧУ ЕН-ЛАЄМ

СТВЕРДЖУЄ ЗМЕНШЕННЯ НЕБЕЗПЕКИ ВІЙНИ. — ПОЯСНЮЄ, ЩО БАЗОЮ ЗАКОРДННОЇ ПОЛІТИКИ ЗДА Є МИР

Вашингтон. — Найбільшою заслугою Женевської конференції є поменшення небезпеки війни — заявив державний секретар Доллес на своїй пресовій конференції, яку відбув у вівторок 26 липня. Зрештою — він висловлювався дуже обережно, не виключаючи взагалі, що далі існує небезпека війни, але запевняючи, що ця небезпека тепер менша, як була. Головною темою, яку заторкнув Дж. Ф. Доллес у своїх відповідях на запити журналістів, була справа заповіджених на 1 серпня ц.р. переговорів з комуністичним Китаєм, що мають відбутись у Женеві „на амбасадорському рівні". Державний секретар пригадав передісторію нав'язання з комуністичним Китаєм безпосередніх розмов, почавши від заяви Чу Ен-лая на Бандунґській конференції про своє бажання вступити в безпосередні розмови з ЗДА. Треба було — казав Доллес — перевірити, поскільки заява Чу Ен-лая щира. Три факти вказували б на те, що китайські комуністи дійсно відмовились войовничої тактики: вони випустили 4-х американських воєнних полонених і частину цивільних осіб, що їх притримували були; у протоці Формози настав розмірний спокій і замовкло попереднє безперервне погрожування війною проти Формози; врешті, — китайські комуністи припинили образливу й напасливу антиамериканську кампанію в радіо і часописах. Китайські комуністи відразу погодились на запропонований американцями денний порядок конференції, що відбудеться між репрезентантом ЗДА й Ком. Китаю: справа повороту до ЗДА з Китаю всіх затриманих там американських воєнних полонених і цивільних осіб, які хочуть виїхати, — скарга китайських комуністів, що американський уряд робить перешкоди деяким китайцям в ЗДА у виїзді до комуністичного Китаю, — та заходи, щоб оминути такі випадки, як збиття комуністами над протокою Формози англійського літака, в якому згинули також американці. Китайські комуністи погодились, щоб тепер не заторкувати ніяких питань, які порушують інтереси американського союзника, національного Китаю. Ці найближчі Женевські переговори не мають теж ніякого зв'язку з справою визнання комуністичного режиму в Китаї американським урядом. Державний секретар Доллес пояснював широко, що основною базою американської закордонної політики є змагання до забезпеки тривкого миру й відмова від користування силою при розв'язуванні наболілих проблем. Тому й американська закордонна політика відкидає силу, як засіб об'єднання Формози, В'єтнаму, Німеччини чи Китаю. Доллес не виключає, що коли Женевська конференція „на амбасадорському рівні" буде успішна, то згодом відбудеться „міністерська" конференція — зустріч його самого, державного секретаря, з комуно-китайським міністром закордонних справ Чу Ен-лаєм. Доллес ствердив на самому кінці своїх завваг, що тепер існують у світі „деякі можливості", „але є також можливі газарди". Державницька дипломатія, мовляв, мусить використати всі можливості й оминали газарди.

Протиамериканські виступи юґославської преси

Беоґрад. — В офіційному юґославському економічному часописі „Економічний огляд" появилася стаття, спрямована проти того, щоб Захід використовував господарську допомогу „для шантажу і натиску". На думку часопису така допомога нівечить тільки добрі міжурядові взаємини і шкодить у загальному політичній й економічній консолідації. „Така допомога визначає контролю, підпорядкування, залежність". Західня допомога для Юґославії — пише далі згаданий часопис — основана на рівності партнерів і не повинна включати ні політичних ні яких інших умов. Юґославської незалежности не можна погодити з такими чи іншими підпорядкуваннями і Юґославія буде завжди боротися рішуче проти таких намагань. Американські представники в Юґославії переконані, що згадана стаття без ніякого сумніву спрямована проти З'єдинених Держав Америки, зокрема проти висловлених востаннє вимог діставати потрібні інформації про те, як Юґославія використовує допомогу, одержану від ЗДА. Водночас політичні обсерватори звертають увагу на „затіснювання дружніх взаємин" між Москвою і Беоґрадом, стверджуючи такі факти, як передруковування статтей із московської „Правди" в офіційному органі юґославської комуністичної партії „Борба", прийняття Тітом совєтського амбасадора на окремій авдієнції і прийняття Молотовим юґославського амбасадора до Франції на довшій конференції в Женеві. В загальному запримічується посилене намагання Москви підірвати в Юґославії довір'я до Заходу.

ВІСТІ З-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ

(За совєтською пресою і радіо)

КУКУРУДЗА, ЯКОЇ НЕ ПОКАЗУВАЛИ АМЕРИКАНСЬКИМ ФАРМЕРАМ

Під заголовком „На Житомирщині погано доглядають кукурудзу" вмістила „Радянська Україна" статтю І. Ломачука про невідрадний стан кукурудзяних посівів в цій області. „Голова артілі ім. Сталіна, — пише автор статті, — розглядає кукурудзу як другорядну культуру. Він не вжив заходів, щоб своєчасно провести підсадку, не дбає і про обробіток. Торік через поганий обрібок артіль навіть не вернула насіння. Голова артілі на своє виправдання двердить, що кукурудза на Поліссі погано родить... Зрідженість посівів кукурудзи загрожує великим недобором урожаю в колгоспах Бруєилівської МТС. В таких колгоспах, як ім. 17 Партз'їзду, ім. Кагановича та ін. зрідженість досягає 25-30 відсотків. В колгоспі „Шлях до комунізму" посіви цієї важливої культури на 12 гектарах загинули цілковито. Не ведеться тут справжньої боротьби за вирощування високих урожаїв..." Напевно цих кукурудзяних посівів у колгоспах Житомирщини не показували делеґації американських фармерів, як досягнення совєтської аґрикультури.

„НИНІШНЯ СИСТЕМА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НІКОГО НЕ ЗАДОВОЛЬНЯЄ"

До такого висновку прийшла „Літературна Газета", перевівши анкету поміж своїми чатачами. „Нинішню систему фізвиховання нашої молоді треба негайно змінити!" — вимагає редакція цієї газети, і на потвердження своїх слів наводить цілий ряд листів, одержаних з різних міст і сіл Совєтського Союзу. Полковник Бугаєнко пише: „Низький рівень фізкультурно-спортивної роботи в наших школах пояснюється передусім відсутністю кваліфікованих викладачів фізкультури, які б знали і любили свою справу. В нашому районі з усіх викладачів середніх і семирічних шкіл лише один має спеціяльну освіту". Учитель Бажанов нарікає, що в багатьох школах зовсім немає гімнастичних приміщень і спортових майданів. Учителька Уклейко звертає увагу на те, що в школах немає опрацьованих програм для переведення лекцій з фізкультури. Багато читачів пишуть, що цій дисципліні в школах приділяється зовсім мало уваги. З огляду на значення, що його має фізичне виховання у військовій підготові молоді, „Літературна Газета" б'є на сполох.

ПРИЇЗД У МОСКВУ МИТРОПОЛИТА ВАРШАВСЬКОГО МАКАРІЯ

Як подають „Ізвєстія", у Москву, на запрошення „патріярха Московського і всея Руси" Алексея, на церковні урочистості в Троїцько-Сергіївській Лаврі прибув голова Польської Православної Церкви „митрополит Варшавський і всея Польщі" Макарій. Його супроводять єпископ Вроцлавський і Щецінський Стефан і протоєрей Серафим Желєзнякович. Прибулих зустрічали від Московської патріярхії єпископ Волинський і Рівенський Паладій, а від Ради в справах „русскої православної Церкви" при Раді Міністрів СССР — Георгій Уткін. Ця візита і недавній виїзд совєтських церковних достойників до Англії свідчить про чимраз більшу активізацію совєтської аґентури в церковній ділянці.

В СВІТІ

● **Постійна Рада НАТО** в Парижі вислухала довірочне звідомлення від трьох західніх делеґацій, що були на Женевській конференції, про її хід і висліди. В імені американської делеґації звітував заступник державного секретаря Мерчант. НАТО стоїть на становищі, що західні делеґати в Женеві були репрезентантами 15 держав, зорганізованих в установі Північно - Атлантійського Пакту.

● **В Еспанії** переведено до центральних в'язниць у Барселоні й Мадриді 21 засудженого ще в листопаді м. р. за спробу засновати масонську льожу. Масонські льожі законом заборонені в Еспанії від 1940 року. Головного оскарженого засуджено на 15 років в'язниці.

● **6-ий міжнародний конґрес** анатомістів відкрито в останній понеділок у Парижі, з участю 800 лікарів - професорів з 49 держав і 140 університетів. Конґрес вислухає коло 400 звідомлень про надзвичайні випадки і має затвердити офіційний міжнародний латинський анатомічний словник із коло 6,000 назв.

● **Англійський прем'єр Іден** склав звідомлення королеві Єлисаветі II про Женевську конференцію. Авдієнція тривала 50 хвилин. Вона відбулася в Вінчерстері, де королева і її прем'єр були приявні на урочистості з нагоди 800-их роковин надання цьому місту королівських привілеїв та 200-х роковин існування місцевого полку, в якому теперішній прем'єр Іден служив під час першої світової війни.

● **Арабські демонстранти** в марокканському місті Мекнес кинули перед авто французького генерального резидента Грандваля китицю квітів, до якої був прив'язаний портрет засланого французами султана Юсефа. А втім, демонстрація не була вже така мирна: арабські націоналісти перевернули авта, що їхали за автом генерального резидента, і заатакували почет генерального резидента та поліцію. При цьому було 15 вбитих і кількадесять ранених.

● **У Польщі**, на залізничій лінії Равіч-Вроцлав сталася катастрофа: пасажирський поїзд наїхав на льокомотиву. Згинуло 9 осіб і 48 ранено.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРАЦЯ НА ДОВШУ МЕТУ

Ані минулотижнева „зустріч на вершинах" у Женеві, ані заповіджена на жовтень конференція міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, ані пляновані безпосередні переговори між З'єдиненими Державами і червоним Китаєм, ані жадна інша міжнародна подія чи акція, на які так багаті ці наші дні, не прочищує захмареного політичного горизонту до тієї міри, щоб можна було робити далекосяглі висновки та снувати надії на якусь радикальну, „переломову" зміну на ліпше, чи на гірше. Правда, така зміна не доконче мусить бути попереджена великим криком і бучними парадами. Її може викликати кожний більше або менше припадковий „казус", як це вже багато разів траплялося в історії, і на такі „казуси" завжди приготовляється кожна країна і кожна нація. Але, згідно з усіми знаками на політичному небі, всі партнери теперішньої політичної гри спекулюють на часі: Захід думає, що час і внутрішні труднощі та потреби можуть „призвичаїти" червону Москву до якогось „модусу вівенді" з довколишнім світом, а Москва, найбільш правдоподібно, хоче виграти на часі, щоб справитись з тими труднощами і краще приготовитись до заповідженого в її інтернаціональному гимні „паслєднєго і рєшітєльного" бою.

Отже, як тепер справи виглядають, два ворожі і — не зважаючи на всі коньюнктуральні усмішки та запевнення — непримиренні табори плянують і працюють на довшу мету. Логічно, з цього треба зробити відповідний практичний висновок і нам, американським українцям, які мають велике і подвійне, хоч однакове у своїй кінцевій меті завдання: підтримати всіми силами мирові зусилля нашої американської батьківщини чимраз більшою допомогою змаганням нашого українського народу, без визволення якого — у нашому найглибшому переконанні — не може бути миру.

Які ж можливості, потреби та вигляди нашої праці і акції на довшу мету? Поперше — ми повинні скріплювати і поширювати все те, що робили досі в політично-репрезентативній, харитативній і культурній та громадській галузях нашої активности. Нам треба бути приготованими на „кожний випадок", але рівночасно плянувати і працювати на довшу мету. Це далеко трудніше завдання, бо така праця не завжди дає бажані наявні успіхи.

У цій праці на довшу мету ми, продовжуючи й збільшуючи нашу політичну і харитативну активність, поставили б на перший плян нашу культурну та наукову мобілізацію і — кажучи просто — продукцію. Кожна бо наша політична акція матиме тільки короткотривалий ефект, якщо вона не матиме солідної культурної і наукової підбудови. Культура і наука — це арґументи, які найбільше переконують, найбільше здобувають приятелів та союзників і викликають повагу й респект, а не тільки співчуття.

Як на глум і з великою шкодою для нас, ця справа в останньому часі почала найбільше занепадати. Бачимо, як в умовинах еміграційної нужди та всіляких „обставин" і можливостей боротьби з нею, створених різними „приватними колами", почалася демобілізація і частинна деморалізація серед наших науковців, при рівночасному — як це недавно інформував на сторінках цього щоденника один з наших провідних діячів-науковців — величезному посиленні „наукового" і „культурного" пропаґандивного наступу Москви на наукові й культурні установи Америки та інших вільних країн.

Конкретизуючи справу, вважаємо, що наш УККомітет, в порозумінні з нашими науковими та культурними установами і нашими братерсько-запомоговими Союзами, повинен скликати „наглу" спільну нараду, щоб докладно розглянути цю важливу проблему і обміркувати стратеґію відповідної акції. В рямках нашого Народного Фонду чи окремо мусимо створити спеціяльний і в наших спроможностях максимальний Культурний Фонд, мусимо створити окрему чи в рямках УКК Культурну Раду і солідною позитивною працею почати найтруднішу, але й найбільш потрібну та на довшу мету акцію покладення найтривкіших культурно-наукових основ під нашу щоденну та багатобічну боротьбу за „мир через волю".

У цьому напрямку вже дещо зроблено. Український Народний Союз видав уже десять наукових книг англійською мовою, переважно американських авторів. Важливим етапом в цій акції УНС буде монументальна англомовна Енциклопедія Українознавства, що є вже в останній стадії підготови. УНС має ще й дальші пляни. Але тепер настав час і потреба почати в цій ділянці загальну мобілізацію, бо тільки спільними силами і плянованою працею на довшу мету зможемо проломити ворожий фронт і здобути найпевнішу вихідну базу для кінцевої перемоги.

МОДА „НА УКРАЇНСЬКИХ РОСІЯН"

Саме в часі, коли в Женеві голови урядів чотирьох великих держав виснажували свої уми для порозуміння між Сходом і Заходом, приїхала з СССР до Америки делеґація для студій фармерського господарства у стейті Айова, а подібна американська делеґація прибула до Москви і поїхала негайно на Україну для дослідів над сільським господарством в тамошніх колгоспах. В однім і другім випадку американські щоденники подавали доволі вичерпні вістки про гостину американців на Україні і про гостину „росіян" в Америці. Ні одна, ні друга екскурсії ще не закінчені, і треба сподіватися, що впродовж найближчих днів почуємо свіжі вісті про вислід студій обидвох делеґацій.

Досі вдаряють читачів часописні звідомлення з поведінки як делеґацій, так і господарів, при чому раз-у-раз уживається терміну „Україна" і „український" при взаємній виміні інформацій між „росіянами" й американцями.

У „Н. Й. Таймс Магазині" з 24 липня, тобто в спеціяльному недільному додатку, вміщена кореспонденція Гаррісона Е. Сейлсбері з Де Мойнс, у стейті Айова, ілюстрована світлиною тамошнього щоденника „Де Мойнс Трібюн", у якому, побіч звичайних інформацій в англійській мові, вміщена стаття в російській мові, п. з. „Русские гости начинают айовинскую сельсько-хозяйственную поездку". Крім того, бачимо велику фотознімку, яка представляє громаду молоді, що вийшла вітати гостей на летунський майдан. Четверо дівчат принесли з собою велику таблицю з написом у російській мові „Милости просим!"

Текст звідомлення Сейлсбері звучить в дослівному українському перекладі: „Казкова комбінація — кукурудзи й свиней — принесла Айові найуспішніше фармерське господарство в світі. Дванадцять росіян, з усмішкою на обличчях і багатьома питаннями на устах, пробують розкрити таємницю ,як ця комбінація діє. Це перший раз кожен з них — а всі займають важливі становища в совєтській рільничій ієрархії — побачив стейт, в якому росте висока кукурудза. Також перший раз більша частина жителів Айови мала нагоду побачити совєтського росіянина.

„Зустріч росіян і айованців випала значно успішніше, ніж, імовірно обидві сторони сподівалися. Більшість совєтських делеґатів, включаючи й голову делеґації, діючого міністра рільництва Володимира Мацкевича, походить з України, бо ця країна найбільше нагадує Айову. Українці відзначаються теплим темпераментом та одвертістю, і совєтська делеґація виявляє таку саму традицію. Внаслідок цього прийшло до спонтанних виявів російсько-американських добрих почувань, таких, яких не можна було доглянути від часу, коли Черчил проголосив урядово „холодну війну" у своїй промові в Фултоні, що знаходиться у сусідньому стейті Мизури".

Інші світлини, вміщені в згаданому виданні, представляють, як „Микола Вогач, директор українського господарського машинового закладу і Петро Бамбіндра, директор 115,000-акрового радгоспу, оглядають американський трактор", або совєтських делеґатів на гостині у фармера Аллемана, при чому малий синок передає Мацкевичові шульку кукурудзи.

Світлини й кореспонденція Сейлсбері пригадують, як дійшло до цієї взаємної виміни американсько-російських сільсько-господарських делеґацій. Відомо бо, що коли секретар совєтської комуністичної партії, Нікіта Хрущов, видав 25 січня ц. р. апель до совєтських колгоспів, щоб вони взялися до плекання кукурудзи, вказуючи, які успіхи приносить ця культура в Америці, тоді часопис „Де Мойн Реджістер енд Трібюн" запропонував, щоб Москва вислала делеґацію до Айови на студії сільського господарства, яке приносить фармерам цього стейту 2,3 більйона долярів прибутку в річному продажу. Часопис піддав думку, щоб водночас виїхала в Совєти делеґація американських фармерів з Айови на студії тамошнього господарства.

Саме в п'ятницю й суботу минулого тижня видрукували американські часописи широкі звідомлення про відвідини американськими фармерами совєтських колгоспів на Україні, наперед в околицях Харкова, а далі в околицях Києва. Веллес Ганґен, спеціяльний кореспондент щоденника „Н. Й. Таймс" пише про надзвичайно щире прийняття американських гостей українськими колгоспниками з Київщини, і згадує як при цьому українці танцювали свої танки і співали свої народні пісні, а американські делеґати співали свої пісні, кажучи, що це — „народні пісні з Айови".

Звідомлення з останньої суботи згадують про гостину американців в одному з колгоспів на Дніпропетровщині, де їм назустріч вийшло все населення, підносячи китиці квітів і вітаючи голосними окликами. При цій нагоді голова сільради вітав американців промовою, в якій заявив, що це спричиняється до добрих взаємовідносин між Америкою й Совєтським Союзом. Подібне сприйняття відбулося теж і в Українськім Науковім Інституті Тваринництва, де обидві сторони обмінялися 15ма тостами, в яких висловлювали побажання успіху Женевської конференції.

Виглядає, що проект з Айови використали Совєти для своєї політики, про яку саме тепер пише світова преса. Цікаве, чому в звідомленнях про успіхи делеґацій американські кореспонденти нагло пригадали собі про існування України, української народної культури й інших українських цінностей, які донедавна, в їхнім розумінні, були „совєтські" або тільки „російські"?

(С)

Членство в Українському Народному Союзі — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

ДВА БОКИ ЖЕНЕВСЬКОЇ МЕДАЛІ

Усі без винятку офіційні заяви про вислід Женевської конференції звучать похвально й оптимістично. Всі чотири головні партнери наче змовившись, один поперед одного прославляли Женевську конференцію, як надзвичайно успішну. Коли б вони були дійсно змовились, що для добра дальших переговорів і для заспокоєння публічної опінії треба з побільшуючим склом шукати хоч би найменших познак якогось успіху та роздувати його з тактичних причин, то це було б зрозуміле. Однак — як виходить уже з дотеперішніх коментарів міжнародної преси — політичні кола в широкому світі не дуже розуміють спонтанне оптимістичне насвітлення підсумків Женевської конференції всіма її чотирма головними делеґатами-учасниками. Цей успіх вміщається — як пояснюють ті делеґати — ось у чому. В Женеві вияснено позиції всіх 4-х великих держав у найважливіших справах Европи; устійнено, які саме справи є найважливіші і які треба далі обговорювати; у безпосередньому контакті, на підставі тижневих спільних нарад та неофіційних зустрічей, всі представники 4-х великодержав дійшли до переконання, що вони дійсно не хочуть війни і дійсно раді були б взаємним порозумінням виелімінувати небезпеку війни; до Женеви й так ніхто не їхав з надією осягнути розв'язку великих міжнародних проблем, отже брак такої розв'язки не є ніяким розчаруванням; у Женеві шукано „стежки", яка послужила б для дальших пошуканок порозуміння, а таку стежку знайдено у постаті найближчої конференції міністрів закордонних справ, яку визначено конкретно на жовтень цього року у тій самій Женеві і для якої устійнено конкретний денний порядок із трьох точок. І тому, твердять відповідальні державні мужі — Женевську конференцію треба вважати міжнародним успіхом.

Арґументи дійсно переконливі ,якщо йде про „мінімальну програму", яку заздалегідь визначили були собі західні політики, передбачаючи, що в жадній поважній конкретній справі не можна буде в Женеві договоритися з большевиками. Ця „мінімальна програма" обмежувала рямці Женевської конференції до імпрези радше формального характеру, яка мала „поліпшити атмосферу" і „підготовити ґрунт" для ділових нарад — у майбутньому. Поліпшення атмосфери настало тому, що большевицькі головачі, виходило б, вирішили, що треба таки підпорядкуватися міжнародному „буржуазному пересудові" і — бути чемними. Наче на помах чудодійної палички, всі ті Булґаніни, Хрущови й Молотови наклали на обличчя усміхнені маски. Усміхненими устами говорили ввічливі слова й загальні фрази про мир і потребу мирними засобами розв'язувати міжнародні конфлікти. І на цьому кінець. Коли тільки розмова переходила на конкретну проблему, зникала усмішка й виголошувалась заява, яка ні трішки не відбігала своїм істотним змістом від давніх твердих і несприйнятливих большевицьких заяв у тих самих справах. Тільки формою і способом виголошення різнились теперішні заяви: були чемніші, культурніші, спокійніші, позбавлені нападистливої й образливої фразеології, без погроз та з запевненням про охоту до дальших розмов на ту саму тему.

Очевидно, що така гра в піжмурки не може тривати довго. Англо-американська дипломатія прийшла до висновку, що Совєти так дуже хочуть виграти на часі з уваги на внутрішню господарську скруту й плинкість післясталінських політичних відносин (незакінчена боротьба за владу), що вони таки підуть на компроміс у справі об'єднання Німеччини, при умові якнайбільших ґарантій та уступок збоку Заходу. Особливо — якщо вірити заявам Ідена й МекМіллана — вірять у це англійці. Цю їхню надію поділяє, здається, старий Аденауер. Тому всі західні державні діячі рішені продовжувати переговори, раді, що вдалося їм бодай втовкмачити большевикам, що неможливо говорити про безпеку Европи без позитивного вирішення справи об'єднання Німеччини. Західні керівні чинники нібито переконані, що торочення большевицьких вожаків про ліквідацію НАТО — це тактика на показ, з уваги більше на внутрішньо-комуністичний як на зовнішній ринок, так само, як говорення про „рівність" двох німецьких урядів, східнього і західнього. Володарі Кремлю, мовляв, мусять дбати про те, щоб „не втратити обличчя" на своєму комуністичному терені, і не можуть відразу та безцеремонно викидати на смітник німецьких комуністів з цілою їх східньонімецькою „суверенністю", бо це викликало б паніку серед усіх сателітних комуністів і скріпило б рух спротиву в усіх підяремних країнах. Але ж, розуміють західні оптимісти, большевики добре здають собі справу з того, що ліквідація НАТО взаміну за будь-який акт неаґресії з комуністичним світом, це — утопія, про яку годі буде поважно говорити — в безконечність. Ось чому й президент Айзенгавер заявив після свого приїзду до ЗДА: вже в найближчих місяцях виявиться без сумнівів, який є дійсний реальний вислід минулотижневих Женевських нарад.

Скептики відразу окреслюють цей майбутній вислід заповідженої на жовтень конференції міністрів закордонних справ, як чергову невдачу. Вони окреслюють і минулу Женевську конференцію як невдачу, бо не можна, мовляв, називати успіхом втрату ще одного тижня і витрату ще стількох то тисяч слів намарне. Скептики взагалі виключають доцільність будь-яких дальших переговорів з большевиками, покликаючись на дотеперішній досвід. Згідно з підсумками, що їх недавно зробив відомий американський журнал „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт", від 1933 року, отже від року визнання СССР Америкою, відбулось коло 3,400 американсько-совєтських нарад, на яких витрачено коло 106 мільйонів слів, себто виписано коло 620 томів по 400 сторінок кожний. У висліді одержано 52 договори з СССР, з яких Совєтський Союз дотримав тільки 2: про приступлення до війни з Японією і про летунський коридор до Західнього Берліну. Зате 50 договорів брутально зламано і створено тим безперервним ланцюгом кривоприсяг і насильств саме ту ситуацію, яка існує нині. То навіщо ж, кажуть скептики, продовжувати помилку з поважним підходом до Москви, як можливого партнера?

Найближчі місяці дійсно стануть пробним каменем, який виявить, хто з отих державних мужів дивився правильніше на Женевську конференцію і її вислідн. Можна потішатися заздалегідь, що наївними утопістами не є ані Айзенгавер, ані Доллес, ані Іден, ані Фор і що минувся безповоротно час, коли большевики могли „перехитрювати" Захід. А між оптимізмом та угодівством величезна різниця.

Лев Шанковський

ВУЛИЦЯ ІМ. ПОЛК. МЄДВЄДЄВА...

(Слідами недавнього, а так вже призабутого минулого)

У „Свободі" (ч. 137) прочитали ми вістку про те, що в місті Рівному, на Волині, одну вулицю назвали іменем полк. Дімітрія Івановіча Мєдвєдєва, — „письменника-партизана" і „героя СССР". Признаємося, що ця вістка схвилювала нас до глибини душі. Аджеж ще недавно в цьому ж Рівному вулиці міста спливали кров'ю українських селян, робітників та інтеліґентів, замордованих цим „героєм" не в одвертому, чесному бою, але ганебною провокацією, німецькими руками. В українському, гуманному світовідчуванні, ми, українці, раді б навіть у нашому найбільшому ворогові бачити людину, створену на образ і подобу Божу. На жаль, ушанування цинічного ката українського народу на українській землі переконує нас всоте, що людини не слід шукати за машкарою московського большевика. І коли, як повідомляє київська „Літературна Газета", одній з вулиць міста Рівного надано ім'я Дімітрія Мєдвєдєва, щоб „увічнити пам'ять письменника-партизана і героя СССР", ми також з нашого боку, постараємося „увічнити" діла цього мастистого московського провокатора, хоча б серед української громади у вільному світі. Гадаємо, одначе, що наш голос дійде також до наших українських братів на поневоленій Рівенщині і пригадає їм, кого московські большевики так урочисто вшановують в їхній столиці. Гадаємо теж, що назва нової вулиці в місті Рівному буде повсякчасно пригадувати нашим братам і сестрам на Рівенщині брудний чобіт московсько-большевицького окупанта, що топче святу українську землю.

Події, що складають „історію" полк. Мєдвєдєва та його „розвідувально - диверсійного загону", в бурхливі роки останньої світової війни, нам добре відомі з багатьох документів УПА. Проте, щоб уникнути всякої односторонности, будемо послуговуватися тільки одним-одиноким джерелом і тільки деколи будемо його корелювати з іншими відомими нам джерелами. Тим одиноким джерелом є книга самого полк. Мєдвєдєва п. н. „Сильные духом", що її видав „Воениздат Военного Министерства" в Москві, в 1951 році. Книга, що її оригінал має 490 сторінок, була перекладена на різні мови „народів СССР", але, в нашому нарисі, ми будемо послуговуватися російським оригіналом і відповідно до нього позначатимемо сторінки в нашому тексті.

Треба сказати, що тепер, коли в Москві при владі опинився т. Нікіта Хрущов, „вождь" усіх „українських партизанів", т. Мєдвєдєва знову величають „письменником-партизаном" і вшановують його прізвищем назви вулиць, але після смерти „батенька рідного", за влади поганих Берії-Маленкова, т. Мєдвєдєв мав із своїми спогадами деякі труднощі. Ось за спогади Мєдвєдєва, надруковані в журналі „Жовтень" в 1952 році п. н. „На берегах Південного Бугу", причепились до нього різні совєтські критики, кажучи, що в цих спогадах автор приписав багато заслуг таким людям, які були в дійсності „лжепідпільниками" і „пройдисвітами".

(Продовження буде).

Українська Пресова Конференція в Женеві

Женева. — У третьому дні „зустрічі на вершинах", 20-го липня, відбулась тут в пополудневих годинах в залях готелю de l'Ecu пресова конференція, влаштована представництвом УКК на Женевську конференцію.

Кількадесят чужинецьких журналістів, в тому числі представники майже всіх поневолених народів, світових пресових аґенцій і чотиричленна пресова екіпа Південної Кореї вислухали короткої інформаційної доповіді п. В. Чопика з Боффало та познайомилися з пресовими комунікатами, приготованими УК-Комітету, ЗП УГВР і організаціями чехів, угорців, румунів та інших.

На зв'язані з тематикою, порушеною в українських пресових звідомленнях запити, що їх ставили американські, англійські, швайцарські і корейські журналісти, відповідали пп. В. Чопик і д-р Л. О. Ортинський, як теж п. Єреміїв, що обслуговував французькомовних журналістів.

По офіційній частині відбулась товариська зустріч, під час якої українські журналісти мали змогу інформувати чужинців про українське становище до Конференції і про українську справу взагалі. Пресова конференція УКК була одинокою конференцією поневолених народів на терені Женеви під час конференції 4-х. Обмежена існуючими приписами і пануючою тут атмосферою, що зумовлена присутністю совєтських делеґатів і намаганнями швайцарської влади за всяку ціну зберегти невтральність і виключити навіть найменші причини евентуальних демаршів совєтської влади, ця пресова конференція УКК все ж таки зуміла поінформувати чужинецьку пресу про українське становище до Конференції і до політики т. зв. коекзистенції взагалі.

З українського боку були передані для голів урядів чотирьох західніх великодержав меморандуми УКК, УНРади і ЗП УГВР. Крім того були розповсюджені в Женеві серед політиків і журналістів Заходу пресові повідомлення УКК і ЗП УГВР.

Треба відмітити, що українська пресова конференція в Женеві відзначалася дбайливою технічною підготовою, а її обдумане і тактовне переведення взагалі уможливило її відбуття, що при існуючих загостреннях аж ніяк не було легким завданням.

Л. О. Ортинський

О. Гай-Головко

ОДЧАЙДУШНІ

(2)

Якраз у кінотеатрі спалахнуло світло й людська юрба з криками і гамором кинулася в залю. Люди похапливо займали задні місця. Ми з тяжкими труднощами влаштувалися між ними. На нашій лаві також сів Валер'ян з Поліною Іванівною. Помітивши його, дівчата мало не сплеснули в долоні. Я відчула, що рожевію, і схилила голову. Зіна прошепотіла мені на вухо:

— Любо, він дивиться на тебе!

— Нехай собі дивиться, відповіла я.

Не зводячи голови, я відчувала всім своїм єством Валер'янів погляд. Не чула, що він говорив, але заприсягнулася б, що він говорив із своєю сусідкою про мене. Це дуже збентежило мене. І коли закінчився фільм, я змішалася з юрбою і з нею опинилася на вулиці.

**

У мене з дитячих років добре була розвинена інтуїція. Я часто заздалегідь передчувала, що зо мною щось станеться. У ці години я не знаходила собі місця, чекаючи, щоб „щось" сталося й дало мені спокій.

Це саме я відчула, коли повернулася з кінотеатру додому. І те, що мало зо мною статися, таємницею для мене не було. Тому вранці я вийшла неминучій своїй долі назустріч.

Ідучи вулицею, я нараз почула за собою кроки. Не оглянулась, бо знала, що мене наздоганяє Валер'ян. Тому з затаєним диханням простувала далі. Тим часом він спинився біля мене, і ми пішли разом.

— Слухайте, безцеремонно сказав він, як говорять бувалі парубки. — Ви змусили мене цілу годину тинятися по вулиці. Куди ви йдете?

— Я вийшла вам назустріч! — відповіла я зопалу, щоб спитати, чого ви хочете від мене, і відв'язатися від вас. Ви не дали мені спати всю ніч.

Валер'ян підняв свої широкі чорні брови й добродушно всміхнувся.

— Чому це?

— Учора порахували в мене всі кісточки та ще питаєте чому? Я вийшла вам сказати, що одружуватися не збираюся, а для зустрічей з молодими людьми, особливо військовими, не підходжу.

Я рвучко обернулася і швидко попрямувала дорогою.

— Стривайте! - крикнув Валер'ян благальним голосом. Я хочу з вами серйозно говорити. Ви сподобалися мені.

Я спинилася й обернулася до нього. У нього в погляді горів незгасний вогонь, як у людей, що вирішивши щось, неухильно йдуть до здійснення своєї цілі.

— Сподобалася з першого погляду? — спитала я з глумом.

— А хіба такого не буває?

— Може. Але я вже сказала, що для серйозного наміру занадто молода. Я думаю не дружитися, а вчитися. Тому вступіться з моєї дороги!

Я поволі попрямувала додому.

**

Після цієї зустрічі кілька днів сиділа в хаті, щоб заспокоїтися й увійти в колію звичайного життя. Але думки про моряка насідали на мене чорною хмарою. Що більше намагалася викреслити його з уяви, то глибше він западав у душу. Кінець-кінцем це дивне почуття запалило всю мою істоту. Я годинами шепотіла: „Геть з ним!" — але він немов би тримався за мою душу залізними кліщами. Незабаром я сповнилася бажанням побачити його. Четвертого дня ввечорі, коли довідалася від Зіни, що його немає в місті, я мало не зомліла.

— Не вірю! — сказала я.

— Чому? Він — моряк. А моряки, як завжди: сьогодні тут, а завтра там.

— Він не виїхав! — заперечила я з притиском.

Це Зіну дуже здивувало.

— Чи ти не закохалася в нього?

— А якщо й так, сказала я з такою сміливістю, що й здивувалася сама. Він не поганий хлопець.

— Їй право, козир-дівка! — скрикнула Зіна, зарум'янивши свої по-дитячому пухнасті щічки. — Оце буде потіхи, як відіб'єш його від учительки!

— Я не думаю відбивати.

— Як? А ти ж сказала...

— Нічого я не сказала.

Я у млосному одчаї почала чекати наступного дня.

**

Уночі я остаточно вирішила побачити його. Уранці висварила себе за легковажність і від свого задуму відмовилась. Утримати дівочу гордість? Я стала з попереднього свого задуму знущатися. Щоб остаточно вспокоїтися, я вийшла з хати подихати степом.

Я прямувала між пахучими й гомінкими пшеничними стінами. Золоті, закосичені волошками, неначе вклонялися до мене й жайворонковим співом вітали з новим днем. У моїй душі розцвітав спокій.

Ідучи далі, я наспівувала в унісон жайворонкам. Нараз моя пісня ввірвалася. Недалечко, під пшеничною стіною, сидів Валер'ян у білому кітелі й пильно дивився на жмуток волошок. Я хотіла кинутися назад, але якась сила стримала мене. Валер'ян підвів голову і з несподіванки завмер. Бачучи, що він розгубився дужче від мене, я спитала:

— Ви що тут робите?

Він змішано всміхнувся.

— Дивлюся на ваші очі.

— І вам не соромно?

— Нічого не вдію. Ви ж заборонили дивитися на оригінал, то я шукаю копії. Чи може забороните?

— Так, — сказала я.

Він підвівся з дитячою покірністю і якусь мить струшував з себе траву.

— То я йду, — промовив він тихо.

— Ідіть і зразу виїжджайте.

— Гаразд. Я виїду. Сьогодні, коли дасте мені слово...

— Ніколи!

— Добре,—сказав він з доброзичливим усміхом, який відразу погасив мій гнів. Чи ви подали до інституту заяву?

— Ні.

— Чому?

— Хай вас це не цікавить.

— Я не сексот.

— Я цього не боюся.

— То чому?

— Тому, що я дочка клясового ворога.

— Розумію,—сказав він. У такому разі я мушу вам допомогти. Навіть, якщо ви відмовитеся.

Я здогадалася, про що йде річ, і знову спалахнула гнівом. Але Валер'ян лагідно всміхнувся.

— Гнівайтеся на мене скільки хочете, сказав він, однак свою мрію здійсните лише тоді, коли одружитесь зо мною.

— Ха-ха-ха!

— Смійтеся, але це так. Звичайно, одружимось фіктивно. Для документів.

Я дивилася на нього з уїдливою усмішкою, а він спокійно вів далі:

— Якщо ви справді хочете вчитися, то мусимо сьогодні розписатися. Увечорі я виїду до Ленінграду і полагоджу в медичному інституті всі ваші справи. Запевняю, що не матиму до вас ніяких прав. Згоджуєтеся?

Я дивилася в синю далечінь.

— Так, — промовила я пошепки. Але коли ви зламаєте своє слово, я покину інститут.

— Гаразд. Ідіть додому й виповніть анкету. О четвертій годині я чекатиму на вас у ЗАГС'і.

Література Мистецтво Розвага

П. Василенко

НАЦІОНАЛЬНА СВЯТИНЯ УКРАЇНИ

(З приводу появи праці проф. О. І. Повстенка „Катедра св. Софії у Києві")

„Тайни тисячоліття — в Софії стрункій,
Що поблідла, але ще ясніше, ще вище
Вироста, як молитва, в блакить".

Є. Маланюк

Кожен народ має свої національні святині, що свідчать про стародавню високу культуру народу, про минулу славу його державної могутности та про високий рівень його мистецької культури в найдавніші епохи його історії. Серед національних святинь українського народу перше місце займає Катедра св. Софії у Києві. Фундатором цього величного храму був Великий князь Ярослав Мудрий. Понад дев'ятсот років тому побудовано цю Катедру і присвячено її Софії, себто Премудрості Божій. Храм св. Софії в Києві — це величний пам'ятник високорозвиненого в той час украніського мистецтва. Перший митрополит-українець Іларіон у своєму славнозвісному „Слові о законі і благодаті", написаному 900 років тому, високо оцінив діяльність великого князя Ярослава й особливо відзначив його велику заслугу в побудові „Дому Божого, великого і святого, в честь Його Премудрости". Ця церква св. Софії, як каже митрополит Іларіон, „стала славною й дивною в усіх навколишніх країнах, і на всій півночі земній від сходу і до заходу не знайдеться храму, подібного до нього".

Впродовж тисячолітньої історії українського народу Катедра св. Софії відогравала велику ролю в багатьох історичних подіях: в Катедрі св. Софії відбувалися висвячення на вищі ієрархічні ступені, тут же відбувалися церковні церемонії при вступі українських князів на великокняжий престол, в катедрі св. Софії відбувалося і перше вінчання вінцем великого князя Володимира Мономаха і покладення на нього барм візантійських цісарів. Катедра св. Софії була місцем поховання великих князів і митрополитів — в ній був похований і фундатор катедри великий князь Ярослав Мудрий і також вел. князь Володимир Мономах. Перед катедрою св. Софії духівництво і народ зустріли гетьмана Богдана Хмельницького в 1648 р. після його переможного походу. Перед катедрою св. Софії — на Софійській площі — 22 січня 1918 р. проголошено Четвертий Універсал Української Центральної Ради про Самостійність України і 22 січня 1919 р. там же проголошено об'єднання українських земель в одну Соборну Українську Народну Республіку. В жовтні 1921 р. в Храмі св. Софії відбувся Перший Всеукраїнський Православний Церковний Собор, що відродив Українську Православну Автокефальну Церкву.

За час свого 900-річного існування катедра св. Софії зазнала багатьох нападів і руйнувань: грабував її в XII ст. суздальський князь Андрій Боголюбський, грабували татари в XIII ст., грабував її кримський хан у XV ст. Багато зробили для відновлення великої української святині митрополит Петро Могила і гетьман Іван Мазепа. Катедра зазнала чималих пошкоджень під час московського нападу на Україну 1918 р. Большевики заборонили відправляти служби Божі в Софійській катедрі, а духівництво Української Автокефальної Православної Церкви разом із бл. п. митрополитами Василем Липківським і Миколою Борецьким заслано на каторжні роботи, а багато представників українського духовенства розстріляно в застінках ГПУ. Катедра св. Софії за часів НЕП-у була осередком не тільки релігійного життя українського народу, а осередком виховання почуття національної свідомости і національної гордости українського народу. Студентська київська молодь, не зважаючи на урядові заборони, в 20-х рр. масово відвідувала Богослужби в храмі св. Софії, з великою увагою вислухувала полум'яні проповіді митрополита В. Липківського та Володимира Чехівського і з щирою побожністю молилася Богу. Особливо велике враження на всіх справляв чудовий спів церковного хору.

Катедра св. Софії — це дорогоцінна пам'ятка давньої української архітектури і монументального малярства. З цього погляду катедра св. Софії має всесвітнє мистецьке та історичне значення.

Російські імперіялісти — білі і червоні — намагалися довести, що катедра св. Софії — це нібито „русская святыня". Цей свідомий тенденційний підхід російських вчених до найвидатнішої української пам'ятки зумовлений певними політичними причинами, російським імперіялізмом в ділянці культури, намаганням привласнити дорогоцінну українську пам'ятку російській культурі. Ця великодержавна російська тенденційність особливо характерна для сучасної науки в опанованій російськими комуністами Україні. Весь Київський період Української Державности сучасні совєтські „вчені" викреслюють із історії України, розглядаючи цей період української історії як „спільний" період в історії Росії, України і Білоруси. Цю штучну і антинаукову точку погляду ніколи не поділяли, а, навпаки, заперечували такі видатні російські вчені як акад. О. Шахматов та інші.

Перед українською вільною наукою стояло важливе завдання дати солідну наукову монографічну працю про катедру св. Софії у Києві. І це завдання тепер блискуче виконано.

Відомий український архітект і мистець проф. О. І. Повстенко внаслідок довголітньої науково-дослідної роботи написав монографічну працю про катедру св. Софії. І ця велика і солідно опрацьована монографія вийшла окремою книжкою на чотириста сімдесят дві сторінки. Особливо прикметна риса цієї книжки — це її високомистецьке зовнішнє оформлення. Книжка має 336 ілюстрацій, багато з них мають величину цілої сторінки великого формату. Найкращий папір, досконале мистецьке оформлення, виконане самим автором книжки, мистецька суперобкладинка, тверда оправа з золотим тисненням, надзвичайна чіткість досконало виконаних ілюстрацій — все це надає особливо великої цінности цій книжці, про яку без перебільшення можна сказати, що вона становить найвидатніше явище в усій книжковій продукції української еміграції за всі роки її існування. Книжка друкувалася в друкарні „Свободи" під безпосереднім дбайливим доглядом автора і одночасно мистецького редактора та під доглядом Української Вільної Академії Наук у ЗДА. І треба ствердити, що складна видавнича робота закінчилася великим успіхом. Розгортаючи цю прекрасну книжку, кожен читач з великою подякою згадає і автора та мистецького редактора в одній особі — проф. О. І. Повстенка, і працівників УВАН на чолі з проф. М. О. Ветуховим, і складачів та співробітників друкарні „Свободи", які доклали багато труду і вміння, щоб зробити цю книжку з поліграфічного боку найкращою з усіх книжок, що вийшли у вільному світі українською мовою.

Текст монографії проф. О. І. Повстенка займає понад двісті сорок сторінок. Як окремий додаток до монографії в кінці книжки вміщено на окремих аркушах двісті ілюстрацій.

Текст книжки подано двома мовами — українською й англійською. Написи під фотографіями надруковано також двома мовами. На суперобкладинці зазначено, що автор праці інженер-архітект Олекса Повстенко був членом Ученої Ради Софійського Архітектурного Музею в Києві, де до 1943 р. провадив дослідження катедри. Виїхавши з України, проф. О. І. Повстенко далі опрацьовував зібрані матеріяли. Наукова праця проф. О. І. Повстенка зосереджена на вивченні українського мистецтва княжої доби.

Після титульного листа на окремій сторінці вміщено мистецьки оформлений національний герб Київської Держави — тризуб Ярослава Мудрого, а над ним стоїть напис „Дев'ятсот років" — „Пам'яті Ярослава Мудрого, Фундатора Катедри святої Софії". Отже монографія проф. О. І. Повстенка присвячена 900-річчю смерти великого князя України-Руси Ярослава Мудрого.

Перший розділ монографії — це „Історичні відомості". Тут подано історію катедри святої Софії, включно з докладним описом останніх подій: большевицької конфіскації дорогоцінних речей з храму св. Софії і варварського нищення іконостасів та мистецьких цінностей.

Другий розділ — „Загальний характер архітектури Софійської катедри" подає фахове дослідження архітектури катедри св. Софії. Автор полемізує тут з совєтським ученим Бруновим і доводить, що плян Київської Софії має безпосередньо київське походження.

Третій розділ „Обміри, реставрації і наукові дослідження архітектури катедри св. Софії" має також вузькофаховий характер. Автор відкидає схеми реконструкції Брунова і вважає, що реконструктивні рисунки професора Гарвардського університету К. Конанта є найправдоподібніші.

Четвертий розділ „Інтер'єр Софійської катедри" подає опис внутрішньої оздоби катедри св. Софії. В п'ятому розділі своєї праці — „Саркофаг Ярослава та інші гробниці" автор, подаючи докладний опис гробниці фундатора катедри св. Софії — великого князя Ярослава Мудрого, доводить, що високомистецька різьба, що нею оздоблена гробниця, виконана місцевими українськими майстрами.

Особливо великий інтерес викликає шостий розділ — „Мозаїки і фрески". Катедра св. Софії на весь світ славиться своїми фресками та мозаїками. Проф. О. Повстенко подає докладну характеристику монументального малярства Софійської катедри. Відзначаючи змістовність і безпосередність подання євангельських сюжетів у фресках, автор звертає увагу на те, що в кожній більшій композиції віддзеркалюється місцевий антураж. Наприклад, у фресці Благовіщення зображено св. Діву Марію на тлі Дніпрових гір, Діва Марія приходить по воду до криниці з відром на мотузі, а не до басейну чи якогось джерела і не з амфорою, як це бачимо в західніх та південних зображеннях Благовіщення.

Останній розділ — „Будови колишнього Софійського манастиря" подає цікаву історію манастирських будов на Софійському подвір'ї. Тут розповідається про велике будівництво мецената українського мистецтва гетьмана Івана Мазепи, який має великі заслуги у відбудові катедри св. Софії. На місці погорілої дерев'яної дзвіниці, заходами гетьмана Івана Мазепи, споруджено муровану Софійську дзвіницю. Особливу цінність має „перлина української цивільної архітектури часів апогею київського барокко — Митрополича палата.

Закінчується цей розділ описом большевицького варварського нищення великої української святині. „Домова Митрополича церква була зруйнована, настінний живопис, а також дуже цінні ікони знищено, войовничі безвірники скинули хреста з Трапезної церкви, дзвони з дзвіниці забрали і вивезли".

Професор О. І. Повстенко через свою скромність не пише про те, як він урятував катедру св. Софії від висадження її в повітря большевиками під час їхнього відступу з Києва. Але про цей героїчний вчинок проф. О. І. Повстенка докладно розповів Леонтій Форостівський у своїй книзі „Київ під ворожими окупаціями" (Буенос Айрес. Видавництво Миколи Денисюка. 1952). На стор. 22 цієї книжки читаємо: „Собор св. Софії большевики теж плянували знищити. Вже майже перед втечею з Києва на територію городка, де міститься Собор, заїхала автомашина з вибуховими речовинами для мінування. Врятування нашої національної святині маємо завдячувати героїчній відвазі п. О. Повстенка, який не допустив цього злочину, переконавши „патріота" у військовій шинелі (що мав мінувати Собор) машину з вибуховими речовинами повернути назад". Коли б не цей відважний і дуже ризиковний в ті часи спротив, то Софійська катедра цілком можливо зазнала б тієї самої долі, що й Успенський Собор Києво-Печерської Лаври.

Починаючи від сторінки 245 і до 436 сторінки, ідуть ілюстрації, що подають нам яскравий образ високого архітектурного і малярського мистецтва катедри св. Софії. Ілюстрації, виконані з кліше, вражають своєю надзвичайною яскравістю і чіткістю. 23 ілюстрації подають загальний зовнішній вигляд катедри, а також окремих архітектурних її деталів. Вісім ілюстрацій подають внутрішній вигляд катедри. Далі подано 49 ілюстрацій мозаїк, потім йдуть понад 100 фресок. Всього ілюстрацій — 200.

Про катедру св. Софії у Києві написано десятки тисяч різних праць всіма світовими мовами. Ця найвидатніша мистецька і історична пам'ятка українського народу протягом століть зосереджувала увагу дослідників мистецтва, які дошукувалися походження окремих компонентів її мистецької оригінальности. Що ж нового вносить проф. О. Повстенко в своїй праці про катедру св. Софії? На це питання безумовно незабаром дадуть відповідь фахівці архітектури і історії мистецтва. Але, прочитавши уважно книжку, а також порівнявши цю працю з тими розвідками й окремими монографічними працями, які доводилося раніше читати, бачимо, що ця нова публікація про катедру св. Софії безперечно становить дальший, вищий крок в дослідженні великої історичної, культурної і мистецької пам'ятки українського народу.

У своїй монографії проф. О. Повстенко, за його власними словами, не ставив завдання підсумовувати все, що говорилось і писалось про катедру св. Софії. Завданням автора було, як він каже, „довести вільному світові та й нашому українському загалові про українську автохтонну оригінальність катедри св. Софії". Автор з цією метою розглянув ті праці попередніх і сучасних дослідників катедри св. Софії, які хибно або переважно тенденційно визначали її походження. Автор спростував і заперечив ці хибні твердження. Заслуга проф. О. І. Повстенка полягає в тому, що він правильно означив стиль катедри, як „українсько-візантійський стиль". Цим терміном „українсько-візантійський стиль" проф. О. Повстенко означив не тільки архітектурний стиль катедри св. Софії, а й „цілу мистецьку синтезу її архітектури, різьби, малярства, мозаїк та інкрустацій". Цей стиль, як зазначає проф. О. Повстенко, „започаткований на землях великокняжої України ще задовго до офіційного прийняття християнства, і не тільки в церковному, а й в цивільному будівництві". Автор зазначає, що катедра св. Софії мала своїх блискучих попередників у Десятинній церкві та в княжих палатах.

Книжка проф. О. Повстенка цінна і цікава не тільки для фахівців, а й для кожного українця. Крім вузько фахових матеріялів, ця праця містить і приступні кожному читачеві відомості історичного і мистецького характеру. В кожній українській родині ця цінна високомистецька праця безперечно стане настільною книжкою й окрасою приватних бібліотек.

Катедра св. Софії, ця величина пам'ятка тисячолітньої української національної культури, цей величний свідок української державности, пережила всі страшні лихоліття нашої історії. Як символ невмирущости Української Нації,

Хрестом прорізавши завісу [дима,
В красі, яку ніщо [не сокрушить,
Свята Софія, ясна [й нерушима,
Росте леґендою в блакить".

(Ю. Клен)

Софійський Собор у Києві

Марія Кобринська

РІЧНА ВИСТАВКА ПРАЦЬ УЧНІВ МАЛЯРСЬКОЇ СТУДІЇ М. РАДИША

В днях 17-19 червня ц. р. відбулася в Ню Йорку, в Українському Народному Домі, річна виставка праць учнів малярської студії М. Радиша — найкращих та найхарактеристичніших праць 13 учнів студії. Виставка пройшла з повним успіхом; відвідали її не тільки батьки, що безпосередньо заінтересовані в поступі своїх дітей, та представники педагогічного світу, але також люди, що стоять осторонь. І не диво — вложили в неї багато праці і доброї волі і вчитель і учні. Мистець М. Радиш з замилуванням віддається педагогічній праці, посвячуючи їй багато часу і душі. Він добрий психолог, що індивідуально підходить до кожного учня і зі знанням дитячої душі старається навчити дивитися, спостерігати та засвоювати основи технічного знання. Це довгий шлях, що вимагає наполегливої праці, що крізь надії, але і невдачі та хвилеві заломання веде до осягів, до цілі. Техніка дозволяє свобідно оперувати матеріялом і дає змогу давати завершені твори. Сам талант, без досвіду, без мозольного здобуття бездоганного технічного знання, не вистачить, щоб стати мистцем.

Наука відбувалася два рази в тиждень і охоплювала: рисунок — мертва природа, акт, малярство в студії і пейзаж, малярська перспектива, вступні відомості з анатомії — будова костей і м'язів, анатомічний рисунок. Крім цього мистець хотів дати своїм учням підстави українського мистецького знання: в межах умовин студії зв'язати їх духово з багатою українською мистецькою традицією.

Виставка охоплювала праці учнів від 7-го до 16-го року життя. Рисунок, кольоровий папір, аквареля, темпера, олія. Перша група — це наймолодші — семилітня Оля Шлапак і її ровесник Богдан Хамуляк.

Характеристичним для цієї групи є дитячий примітив, що з дитячою уявою розбудовує тематику найближчого довкілля. В картинах цієї групи відбивається душа дитини і зачарований світ, в якім живуть діти. Вони підсвідомо зраджують їх бажання і замилування. Школярі О. Шлапак (акварелля) та овочі Б. Хамуляка (кольоровий папір) виконані старанно живими красками.

До більш заавансованих належать: Б. Макаревич, Б. Луцький та В. Гайдич. З-поміж праць Макаревича заслуговує на увагу рисунок крейдкою „Цвітучі дерева", в лагіднім тоні, ясний, прозорий, насичений радісним спокоєм весни.

Добрим рисунком і композицією є також „Весняний пейзаж" Б. Луцького, що жовто - зеленими соковитими відтінями передає настрій провесни.

Перша спроба олією В. Ґайдича „Вуглевий кран над затокою" виказує певність рисунку, зручне володіння сірими тонами та своєю легкістю робить враження акварелі.

Найкращою працею М. Лавриненка є „Вуличний рух" (олія). Намальована з темпераментом передача моменту; зорове пережиття, повне смілового кольориту.

„Кораблик на морі" (акварелля) Люби Крижанівської має багато настрою, ніжного вичуття барв і жіночої вражливости. Як монохром вражає скаля синьо - сірих відтінів неба, далечіні і моря.

Свенц Ірина — „Базьки у фляконі" — віддає спокій і рівночасно чар перших вістунів весни.

„Гвоздики у вазі" — Винник Лідії (олія) виконані бездоганно. Вона виказує почуття форми та естетичний змисл.

Шчонтак Христя — „Доми при заході сонця" (олія) передає повний настрою урбаністичний фрагмент, насиченим теплом заходячого сонця і спокоєм, що благодатно спливає на землю.

Зіґель Ярослав, працьовитий, докладний, прив'язує велику вагу до форми і технічного викінчення предметів. Його „Торба з городиною" (олія) або „Квіти з жіночою торбинкою" (акварелля) зраджують об'єктивно-реалістичний підхід в трактуванні тематики.

Праці наймолодших учнів належать частинно до образотворчої дитячої літератури і при їх оцінці належало б радше послуговуватись психологічними критеріями. Всі вони становлять, однак, поважний осяг і є запорукою для дальшого розвитку їх творчости. Учні ставляться поважно до своїх обов'язків і з замилуванням віддаються праці. Найвищий рівень виказують Олександер Сахневич і Христя Оленська, що здали саме іспит до малярської середньої школи. Сахневич дав добрий рисунок голови старця, студію з моделю та „Мертву природу" (олія). Оленської „Торс мужчини" і головно „Проєкт костюмів" виказують певний почерк олівця, легкість лінії і свободу мистецького вислову. Вона володіє теж добре акварелею: „Сушення білля" з урбаністичним фрагментом виконане легко, прозоро, з нахилом до пастилевих переливів барв.

Студія сповняє велику ролю, даючи добрі основи і підготовку для нашого наймолодшого покоління. І хоч може не всі учні посвятяться мистецтву, не всі будуть мати змогу піти далі і продовжувати свої студії, але всі вони навчаться дивитися, засвоять собі основи естетики і виплекають зрозуміння для мистецтва. Мистецьке виховання поможе молодій людині формувати її індивідуальність і, побіч розвою мистецького таланту, відкриє дорогу для заробіткової праці в господарстві і в індустрії. Основи українського мистецтва дадуть не одну щасливу інвенцію, що зможе бути використана в архітектурі, кераміці, при проєктуванні плякатів для реклями і декорації нутра. Вони зможуть натхнути новими задумами мистецьких дорадників при кіновиробництві, при проєктуванні взорів для тканин та моделів жіночих одягів.

З Нових Видань

А. Юриняк: „На далеких шляхах", п'єса в 5 діях. Видавництво „Україна", Дітройт 1955 р.

З життя українських скитальців, яке мало свій специфічний кольорит і свій побутовий зміст, небагато ще зафіксовано в красному письменстві. Не важко знайти причину того: тематика занадто ще свіжа, декому видається банальною, декому знову ж незручною, бо не про все і не про всіх можна відверто писати. А втім — найшлось кілька сміливих авторів, які взялись за це діло і виконали його несогірше, схопивши у літературній формі деякі типічні епізоди з побуту, психічні вібрації, які в обличчі непевного завтра мали свій широкий діяпазон з його домінантою — страхом, складну політичну ситуацію і прагнення до стабілізації особистого життя, яку давало переселення в заморські країни.

Однією з найновіших спроб є п'єса, якої заголовок виписаний вище. Автор (псевдо), сам із тих, яким довелось гірку чашу випити до дна, віддає переживання підсовєтських українців з непідробленою реальністю, надиханою трагізмом репатріяційного договору союзників і героїзмом завзятців, що рішились не вертатися у країну неволі, хоч би це їх і життя коштувало...

„На далеких шляхах" різних різна доля чекає. Таборовий побут, що його дехто сприймає легко, а в якому знову дехто бачить дичавіння людей, які в нормальних умовинах були б продуктивні і корисні для суспільства, є, на щастя, побутом „етапу", хоч аж кількарічного. Еміграція стає кошмаром кожного скитальця і з мряковиння мрій висувається, як щось зовсім конкретне.

В п'єсі світла і тіні розставлені добре. Є в ній позитивні типи (Горопашний, Підгірний і інші) і неґативні (С. Гуртій), є молоді завзятці-ідеалісти (упіст Ростислав), є нотки патріотизму, але і переливи еґоїзму, і є, що дуже важливе в п'єсі, досить жвава акція. Кінець трагічний: серце батька (Кривенко) не витримує, коли йому дають повістку про лист від Червоного Хреста, де напевно є вістка про доньку Любу, яка пропала десь на Словаччині, в смузі комуністів — партизан. У щасливих днях, коли кожен, хто може, оформлюється на виїзд за море, один із важливіших персонажів п'єси, теж близький до покінчення скитання і таборового нидіння, іде з присуду долі слідом своєї дружини, що померла в дорозі, і мабуть теж старшої дочки Олі, яка пропала на „оствіських" роботах у німців.

Наприкінці вступного слова автора читаємо: „Не всім пощастило пережити період скитання й осісти в країнах Заходу, як вільні громадяни. Багато погинуло НА ДАЛЕКИХ ШЛЯХАХ, особливо в часі репатріяційного шалу, і пам'яті тих, часто незнаних поіменно жертв війни і миру, присвячує автор дану п'єсу".

П'єса Юриняка технічно підходить для сценічної вистави. Вона має свою незаперечну вартість, особливо матиме її в майбутності, коли „великий ісход" українців з України буде предметом дослідів істориків, а широкі кола нашого народу з новонароджених шукатимуть в літературі виправдань, насвітлень і характеристичних рисок цього „ісходу".

Б. Несторович

Нові Книжки й Журнали

- **Українське Православне Слово.** Місячний урядовий орган Української Православної Церкви в ЗДА. Савт Бавнд Брук, Н. Дж., червень 1955. Рік VI, ч. 6. Савт Бавнд Брук, 1955, ст. 24.
- **Український Місіонар у Бразилії.** Квітень 1955, Прудентопіль, Бразилія, 1955, ст. 16; Травень, 1955, ч. 5, Річник XX, Прудентопіль, 1955, ст. 16.
- **Вільний Український Робітник.** Квітень, 1955. Париж, 1955, ст. 12. (Циклостиль).
- **Oriente cristiano.** Квітень, 1955. Мадрід, 1955, ст. 12.
- **Лікарський Вісник.** Журнал Українського Лікарського Товариства в Америці. Рік II. Ч. 1(3). Травень 1955, Ню Йорк, 1955, ст. 64.
- **Голос Спасителя.** Релігійний місячник. Йорктон, Саск., Канада, червень 1955. Рік 27, ч. 6, ст. 64.
- **Обірвані Струни.** Антологія поезії поляглих, розстріляних, замучених і засланих 1920—1945. Вибір, передмова й довідки Богдана Кравцева. Видано Товариством ім. Шевченка в Америці і Українською Вільною Академією Наук у США за матеріяльною допомогою Східньо - Европейського Фонду. Ню Йорк, 1955, ст. 432. Обкладинка Миколи Бутовича.
- **The Ukrainian Quarterly.** Vol. XI. No. 2. Spring 1955. Published by Ukrainian Congress Committee of America. Ню Йорк, 1955, ст. 97—192.
- **Kultura.** Szkice. Opowiadania. Sprawozdania. Paryz, czerwin 1955. Instytut Literacki. Париж, 1955, ст. 160.
- **А. Юриняк. На далеких шляхах.** П'єса в 5 діях з життя українських скитальців. Дітройт, 1955, ст. 58.
- **Василь Кудрик. Маловідоме з історії Греко-Католицької Церкви.** Том II. Друком Видавничої Спілки „Тризуб". Вінніпеґ, Манітоба, 1955, ст. 286.
- **Київ.** Журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя. Двомісячник. Травень-червень. Ч. 3. Рік VI. Филаделфія. 1955, ст. 97—152.
- **Беларускі Зборнік.** Кніга I. Інстытут для Вывучэньня гісторыі й культуры СССР. Студзень-сакавік, Мюнхен, 1955, ст. 162.
- **Свобода.** Орган послевоенных эмигрантов из СССР. Nr. 36. Четвертый год издания, июнь 1955, ст. 32. Мюнхен.
- **Bulletin** of the Institute for the Study of the History and Culture of the USSR. Рік II. Травень 1955, ч. 5, Мюнхен, 1955, ст. 52.
- **Біблос.** Журнал бібліографії, критики і рецензій. Рік I, ч. 3-4, липень-серпень, Ню Йорк, 1955, ст. 16.
- **Дніпро.** Український журнал. Травень, ч., 2, Шикаґо 1955, ст. 32.
- **Степан Радіон. Новий похід.** Видавництво „Єдність", Аделаїда, 1954, ст. 60.
- **Степан Нич. Славні питання математики.** Ню Йорк, 1955, ст. 21.
- **Life in America.** A. Handbook of Information for Newcomers to the United States. Common Council for American Unity. Ню Йорк, 1955, ст. 96.
- **Місіонар.** Урядовий орган Апостольства Молитви і Братства Найсвятіших Тайн. Липень, 1955. Рік XXXIX. Ч. 6. Филаделфія, 1955, ст. 161—192.
- **Проф. д-р Лев Ребет. Теорія нації.** В-во „Сучасна Україна", Мюнхен, 1955, ст. 200.

ЗІ СВІТУ

Другий міжнародний конкурс піяністів у Барсельоні відбудеться наприкінці цього року. Можуть у ньому брати участь піяністи обох статей до 35-го року життя. Перша нагорода 10,000 пезетів. Зголошуватися треба до 15 жовтня в секретаріяті школи „Арс Нова", Барсельона, Еспанія. Молоді українці-піяністи пробуйте щастя.

О. З.

У Боффалівському університеті здобув титул „master of Science" інж. Олександер Криницький своєю працею в дослідах над теорією дрижань, а п. Олег Чайковський, син Н. Чайковського, пароха в Ланкестер, закінчив з відзначенням виділ машинознавства.

БРОДИ-ЛЕВ, ІНК. НЮ-ЙОРК

"Brody-Lew" Inc., Brotherhood

CENTRAL BOARD IN NEW YORK

c/o Ukrainian National Home, 140-142 Second Avenue, N. Y. C.

БРАТСТВО ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ ВОЄННИМ ІНВАЛІДАМ, ВДОВАМ І СИРОТАМ ТА „ОХОРОНИ ВОЄННИХ МОГИЛ".

Місяці: СЕРПЕНЬ І ВЕРЕСЕНЬ присвячені для збірки на

„ОХОРОНУ ВОЄННИХ МОГИЛ"

Не повинно бути ні однієї української родини, що не зложила б пожертви на ту ціль!

В НЕЗАБУДЬ!

В липні 1944 р. Українська Дивізія „ГАЛИЧИНА" звела на ланах під Бродами кривавий бій з московсько-большевицьким окупантом. Проти дикого загарбника одноушно підняли зброю в рядах дивізії лемки, поліщуки, кубанці, волиняки, гуцули, чорноморці, буковинці, полтавці, львов'яни та кияни, щоб засвідчити нероздільність українського народу та його незломну волю бути господарем своєї землі...

БРАТСТВО ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ ВОЄННИМ ІНВАЛІДАМ, ВДОВАМ І СИРОТАМ ТА „ОХОРОНИ ВОЄННИХ МОГИЛ"

ПІД ПРОТЕКТОРАТОМ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

ПІД ПАТРОНАТАМИ:

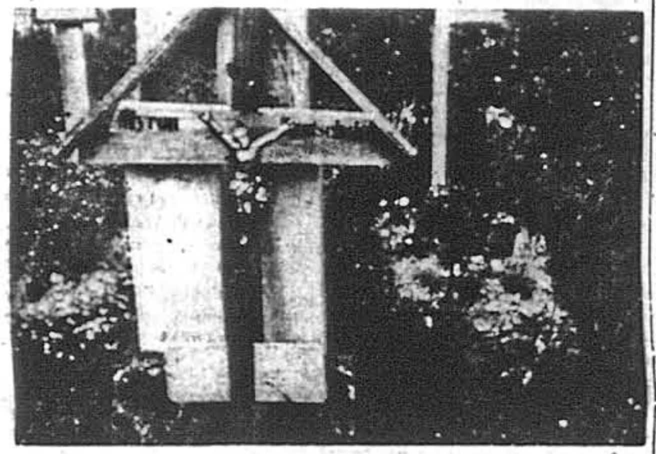
КРАЙОВОЇ УПРАВИ 1-ої УД УНА В АМЕРИЦІ, ГЕН.-ПОР. ПАВЛА ШАНДРУКА, ГОЛОВНОКОМАНДУЮЧОГО УНА та „ПОЧЕСНОЇ МАТЕРІ УКРАЇНСЬКИХ ВОЄННИХ МОГИЛ" — п. ЕВФРОЗИНИ СИЛЕНКО

звертається з гарячим закликом до Українського Громадянства словами поета О. Тарнавського:

„Не забуть ніколи цих могил безсмертних,
„як і не забути наших гордих днів.
„... Ще і наша слава, мов весна, поверне,
„ще і ми нестимем радісний наш спів."

УКРАЇНЦІ!

Повних десять літ проминуло від останнього реву гармат і кривавих битв наших Воїнів 1-ої Української Дивізії УНА з нашим відвічним ворогом — червоною Москвою. Повних десять літ пройшло з того часу, як на полях завзятих

Могила чотаря І. УД Мирона Танчака у Ст. Стефан, Австрія.

боїв залишилися наші сини і батьки, прошиті ворожими кулями й там спочили навіки, бо не було можливости забрати їх з собою і похоронити після Божого Закону. Їхні могили зараз — поросли тернами, їхні могили топче чужа нога, не тільки людини, але й скота. Їхні могили — бо не оправлені вони — змиває вода так, що за пару літ не пізнаватиме ніхто, що там спочивають кости українського воїна, що життя своє віддав за краще завтра поневоленої України, щоб їй це краще завтра, коли не здобути, то бодай хоч наблизити. Вони згинули на те, щоб Україна жила! Щоб покоління пам'ятало, що і в нас були наші горді дні й часи, коли то ми били лютого ворога в обороні наших людських і божеських прав, та нашого національного престижу, нашої Незалежности і Свободи.

Усі державні народи упорядкували вже могили своїх борців-героїв та побудували їм пам'ятники. Їхні воєнні цвинтарі пишаються хрестами і написами, пишаються з весни до осени квітами, осінню горіючими свічками ,а могили наших воїнів сумують з сорому перед чужинцями і чужиною. На їхніх поверхнях немає березового хреста, на якому були б імена, дати народження і смерти та національна приналежність, за яку вони поклали свої буйні голови, хоч кожному з них хотілося жити.

Тому не допустімо до того, щоб наші святі могили чекали другу десятку літ на нашу пожертву, якою можна б їх упорядкувати, поставити хрести, чи більші спільні пам'ятники.

Українці! 729 мужів полягло! Їхні могили дивляться на наче розкішне життя в Америці й чекають на допомічну братню руку; вони вірять, що наше серце сокрушиться, затривожиться зі страху на згадку про 729 могил.

Жертвуймо цим разом мірилом:скільки ми повинні дати, а не скільки ми можемо дати, бо повних десять літ ніхто нічого не жертвував, ніхто не справляв погиблим похоронів, ніхто не ставив на могилах поляглих свічок, ніхто не садив на них квітів!

Пожертви можна складати до збіркових пушок, на збіркові листи, або безпосередньо до Братства „Броди-Лев" Інк., в Ню Йорку, 140-142 Друга евеню, Н. Й.

За Управу Братства:
Пантелеймон Шуган, 2-ий заст. голови

Крайової Управи 1-ої УД УНА і реф. „Охорони Воєнних Могил" при Крайовій Управі в ЗДА.

Могила Н. Андрущакевича — вояка І. УД у Ст. Стефан, Австрія.

Я БАЧУ ВАС...

Я бачу вас, святі могили,
Не бачу написів, імен, хрестів.
Лише квітки в степах вас вкрили
Під тихий-тихий плач дощів.

Хто в них? Чиї тіла гарячі?
Хто назве лицарів-борців?
Хто втрати Нації оплаче,
Коли поховано співців?

**Благословенні будьте нині
І прісно і во вік-віків!
Світіть, як зорі, Україні,
На помсту кличте юнаків!**

Апостольський **Візитатор**
Українців у **Західній Европі**

Рим, дня 17 травня 1955.

До
Хвальної Управи
Братства Допомоги Українським Воєнним Інвалідам, Вдовам і Сиротам та „Охорони Воєнних Могил" „Броди-Лев"

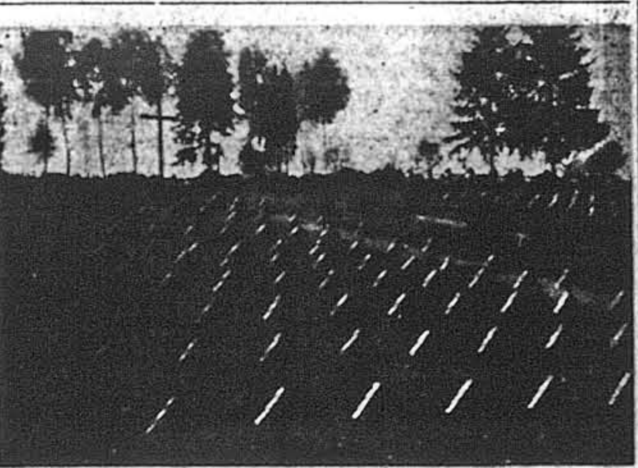
на руки Голови ВП п. Пантелеймона Шугана
в Ню Йорку

Високоповажаний і Дорогий Пане Голово,

дуже дякую Вам за цінне письмо з 3 квітня ц. р. з вісткою про започаткування збірки фондів на упорядкування могил упавших за волю України вояків 1. УД УНА в боротьбі з найтяжчими ворогами українського народу, що є заразом ворогами Христового Царства на землі. Вістку про Ваш шляхетний почин прийняв я з правдивою радістю і дякую Господу Богу, що серед нашої скитальщини не вигасає любов і пошана до тих, що „життя своє віддали за друзів своїх" (Ів. 15, 13). Вони відійшли від нас до Господа по вічну і найкращу нагороду, як добрі воїни Христові, і там своїми молитвами перед престолом Божим спомагають нас у тяжкій боротьбі „проти хитрощів диявольських, проти духів злоби". Вони промовляють до нас прикладом жертви і самопосвяти, бо самі були, як каже Апостол, не тільки слухачами (Божого) слова, але й виконавцями св. Євангелії. Правдива пошана до них, зокрема збоку нашої молоді, це знак правдивих патріотичних почувань, що виростають зі сильних християнських засад, без яких наш нарід не зможе втриматися у віковому змаганню з безбожною Москвою.

З цілого серця благословлю Хвальну Управу та всіх Членів Братства „Охорони Воєнних Могил" і прошу в Бога найбагатшого благословення з Неба для всіх тих, що схочуть спричинитися до збагачення фондів на упорядкування „Воєнних Могил",

відданий у Христі Господі
брат і слуга
(в.р.) † Іван

Гарно упорядкований воєнний цвинтар, але німецьких вояків, у Фельдбаху в Австрії. Між похороненими є й вояки І. УД УНА.

ВОЯКИ, СПЛАЧУЙМО НАШ ДОВГ!

В цьому році припадає десятиріччя боїв під Фельдбахом й 11-тиріччя бою під Бродами. Всюди, де тільки є колишні вояки 1-ої Української Дивізії УНА, зійдуться вони в святочну громаду і вшановуватимуть Тих, що полягли на полях боїв, що життя своє віддали для справи нашого національного визволення.

Зійдуться в ті дні може й ті, що вправді вийшли з життям з побоєвищ 1-ої УД. УНА, але для яких вояцька доля не була ласкава і зробила їх досмертними інвалідами. А втім, не знати — чи зійдуться. Багатьом їхнє каліцтво не дозволить піднятися з постелі, втрачений зір не відшукає дороги до святочних зборів, закинені, одинцем по шпиталях й санаторіях Австрії, Німеччини, Бельгії, Франції та Швайцарії, залишаться вони в цей день самі з собою, зі своїм каліцтвом і важкими думками. І, може, не один з них буде заздрити своєму товаришеві, що навіки залишився на побоєвищі... Жахлива доля Українського Воєнного Інваліда!

В державних народів ними опікуються як кращими синами, їм не лише повністю забезпечують побут, але теж докладають усіх можливих зусиль, щоб вони відчули, що вони повновартісні, більше того, — почесні громадяни.

Наша еміграційна дійсність не в силі створити нашим інвалідам тих умовин, що їх мають інваліди державних народів. Та все ж ми повинні, ми мусимо зробити все, що в наших силах, щоб забезпечити нашим інвалідам, що є найконечніше. Обов'язок цей мусить відчути кожний українець і українка. Мусить зрозуміти, що лише завдяки смерті й каліцтву тисячів українських вояків ми, наша визвольна справа, стоїмо там, де ми зараз є. Не будь їх геройської смерти, не будь отих запалих ям, замість очей, повідрубуваних рук і ніг — наша ідея національного визволення була б мертвою фразою, а наша ціль — Національна Держава — ніколи нездійснимою утопією.

Кров, пролляла на побоєвищах українськими вояками, сживила нашу ідею, зробила нашу мету реальною, приблизила нас до дня перемоги. З повідрубуваних ніг українських вояків постали духові ноги — велети, що ними марширує до перемоги український нарід, випалені очі воїнів дали йому велику візію української держави, що пориває і все пориватиме нових бійців до бою за її здійснення. Ніодна краплина крови не пішла надармо.

Але замало ще самих стверджень! Їх треба підтримати ділом.

Кожний український інвалід мусить відчути, що ним справді українська громада опікується, він мусить знати, що його жертва знайшла признання в українській спільноті. Ми з черги, — всі ті, що для нас доля була ласкавішою, — помагаючи нашим друзям-інвалідам, мусимо зрозуміти, що сплачуємо наш довг! Його теж повинна сплачувати ціла українська спільнота.

Кожний українець має бути впевнений в тому, що раз він віддає своє життя чи здоров'я в розпорядження визвольної справи, за ним, за його ріднею й за його інвалідством, стоїть вся українська спільнота, для добра якої віддає він те, що має найдорожче. Впевнені в тому мусять бути ті, що вже пішли і стали інвалідами, як теж й ті, що може підуть завтра.

Не даваймо лепт — їх дають прошакові! Сплачуймо довг супроти наших колишніх товаришів зброї — інвалідів.

Любомир О.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ.

Дня 23 червня 1955.

До
Головної Управи Братства „Броди-Лев", Інк.,

Ню Йорк 3, Н. Й.

Хвальна Управо:

У відповідь на Ваш цінний лист з дня 5 травня 1955, маю честь повідомити Вас, що Український Конгресовий Комітет прийняв до відома, що Ваше Братство переведе збірку пожертв на „Охорону Воєнних Могил", що знаходяться на терені теперішньої Австрії.

Так само прийнято до відома, що збіркова акції буде закінчена до 1-го жовтня 1955 р.

Після закінчення збіркової акції буде запрошено Контрольну Комісію УККА, щоб вглянула до рахунків цілої акції та подала про вислід свою опінію.

У Вашому заклику до громадянства Братство може зазначити, що збіркова акція переводиться у порозумінні з Конгресовим Комітетом.

В цілій акції бажаємо багато успіхів!

З правдивою пошаною:
Юліян Ревай, в. р.
Директор канцелярії.

Євфрозина Силенкова*

В ВІЧНУ ПАМ'ЯТКУ ДЛЯ ВАС!..

Посаджу я квітку синю,
Квітку синьо-золоту, —
Ти боровся за Вкраїну,
Дав їй силу молоду.

Посаджу я квітку синю
На могилу твою, сину.
Слізьми буду поливати
Довго, довго — до загину...

І заквітне буйним цвітом
Квітка синьо-золота,
Прапор Слави — України,
Тож була твоя мета.

Нехай квітне тая квітка,
Прапор синьо-золотий.
По тобі від України,
Оборонче молодий.

І від себе я складаю,
В вічну пам'ятку тобі, —
Теж умерти за Вкраїну
Присягаю так собі...

„Ой, Морозе, Морозенку!"...
Так співали ми колись,
За борця, що згинув стійко
Сльози нам з очей лились...

Тепер плаче вся Вкраїна,
По вас — цвіте молодий,
І засадить на могилах
Прапор синьо-золотий.

Спіть же тихо, Сини Волі,
Не забудемо ми Вас!
І здобудем Україну —
В вічну пам'ятку для вас!..

* Авторка цього символічного вірша — мати сина-одинака, що згинув в рядах Дивізії. Братство „Броди-Лев", Інк., в Ню Йорку найменувало її на терен ЗДА почесною Матір'ю Могил Воїнів 1. УД УНА.

Ярослав Курдидик

ЛИСТ

*До тебе, Мамо, я пишу листа
Про те, що служу вже давно при війську.
Ношу шолом, багнета з крісом я давно дістав
І шість набійниць жовтих і новіських.*

*Сіро-зелений однострій і горні вилоги,
Плащ до стану вшитий, краски сіро-сталі,
Шкода, матусю, що не маєш змоги
Побачити тризуб на синій емалі...*

*На фронті, Мамо, живемо в окопах.
Тут завжди весело, тут гумор і крики,
А хто кулемета тільки в руки вхопить,
То грає на ньому, як справжній музика!*

*Здається, прижмуриш злющо й хижо очі...
Й кулемет скажено прокотвує ленту
Наводиш приціл десь на якусь точку
Просто сієш смертю у таких моментах...*

*Мої друзі носять вже „хрести заслуги"
(А Мирон Залуцький був легко ранений)
Стою на стежі — пізно, ніч, шаруга, —
І чую, матусю, як тужиш до мене...*

*Я жду на відпис і Ти хочби словом,
Згадай, що радієш, що в тебе син вояк.
Бо матірня ніжність має дивну мову
І силу, що робить з вояка героя...*

*Ти горда будь, Нене, що син твій на стежі
І спи спокійно, бо я тут сторожу —
І де ми багнетом позначили межі,
Не пройдуть ніколи полчища ворожі!*

ДЕЩО ПРО БРАТСТВО „БРОДИ-ЛЕВ"

Наше Братство засновано 15 червня 1952 р. і зачартеровано 26 травня 1953 р. в Олбані, Н. Й. Ціль його, як вже саме дальше пояснення шильду говорить — допомога українським воєнним інвалідам, вдовам і сиротам та охорона воєнних могил.

Щоб могти ці завдання сповнити, Братство має право збирати фонди на харитативну акцію і розділювати ці фонди у формі а) безпосередньої допомоги у критичних випадках, б) контрибуцій для інших зорганізованих допомогових інституцій, що працюють в подібних ділянках, далі в) досліджувати потреби допомоги організаціям та поодиноким особам, допомагати у збіркових акціях іншим харитативним установам, співпрацювати та координувати працю з іншими допомоговими інституціями, збирати матеріяльну допомогу і розпоряджати нею згідно з вищезазначеними цілями. (Чартер: буква „В").

Братство впродовж трьохлітньої праці придержувалося свого статуту-чартеру, провадило докладне книговедення і касовість, вело книгу протоколів засідань Управи, Контрольної Комісії та Ширших Сходин членів, а теж постаралося в цьому році про фірмовий папір, квитарі приходові та круглу печатку з роком зачартерування.

Грошові впливи на цілі Братства з року на рік збільшувалися. За минулих 3 роки на ці цілі зібрано 3,921.64 дол. і їх розділено, як цього було конечно потрібно. Слід підкреслити, що до заснування Братства ніхто не спромігся в Ню Йорку збирати для наших інвалідів, і щойно після щасливого початку праці в нашому Братстві зрушилися інші харитативні установи та комбатантські організації і стали збирати фонди на подібні цілі.

В цьому році забралося Братство до збірки фондів на „Охорону Воєнних Могил" по поляглих вояках 1. Української Дивізії — Української Національної Армії. Їхні могили находяться здебільша на терені Австрії, частинно в Унтерштаєрмарку, що сьогодні належить до Югославії. Всіх погиблих, за свідченнями товаришів зброї, начислюємо 729. Для того Братство випустило збіркові листи, з якими збірщики будуть просити всіх Українських Громадян і Громадянок про їх пожертву. Думаємо, що, якщо ми десять літ не справляли погибшим ніяких похоронів та не ставили на їхніх гробах свічок, то цього року в десятиріччя здобудемося на сповнення християнського і національного обов'язку та своєю лептою спричинимося до культурної охорони воєнних могил. Збірка почалася з „Меморіял Дей" і скінчиться з 1-им жовтня 1955.

Нашим бажанням є, щоб Громадянство піддержало цю акцію. Протекторат над збіркою має УККА, а Головнокомандуючий УНАрмією, ген.-пор. Павло Шандрук, радо погодився дати їй свій патронат та морально допомогти там, де цього буде потрібно.

Збірка має довший реченець, бо її проведуть по всіх стейтах Америки, що вимагатиме довшого часу.

Хто із щирих патріотів не матиме змоги зустрітися із збірщиком і схоче долучити свою пожертву, хай пришле її на адресу: Братство „Броди-Лев", Інк., Український Народний Дім, 140-142 Друга евеню, Ню Йорк 3, Н. Й. Слати тільки „моні ордером"!

За Управу:
**Пантелеймон Шуган, голова,
Богдан Кутний, секретар.**

ПАМ'ЯТЬ ПОЛЯГЛИХ І КУЛЬТ ПОРАЗКИ

„Лежимо у гробах при дорозі,
Де боролись і впали,
Браття, знайте, що ми не в тривозі
Лиш спокійно і гордо конали..."

Історія боротьби нашого українського народу проти поневолення за державну суверенність з глибокої минувшини до сьогоднішніх днів чергувалася і супроводжувалася етапами перемог і поразок. Відповідно до тих періодів і визначніших подій, в серцях народу виплекувався культ пошани до героїв і героїзму, що його можна порівняти до духово - релігійної містерії.

У своїй пам'яті про окремі періоди боротьби та її надхненників й учасників, нарід своєю пам'яттю оточував учасників подій та, підкреслюючи, звеличував обставини й відносини на тлі їх.

В історії слов'янських народів, а зокрема українського, у минувшині, за час якої приходилось вести боротьбу незлічимі рази, поразок було більше, ніж перемог.

У Чехів Біла Гора під Прагою, де чеське військо було розбите вщент військами цісаря Священної Римської Імперії германського народу, стало місцем масового і щорічного паломництва чехів аж до відновлення їхньої державности після 1-ої Світової Війни.

Водовдан у сербії — річниця розгрому сербських військ у 1389 р. турками на Косовому Полі — до 1914 р. відзначалася, як день національної катастрофи.

Три повстання поляків 1793, 1831 і 1863 рр., що завжди кінчалися поразкою і новим поневоленням, лишилися в польській психіці і ментальності, як річниці національного культу.

В арсеналі нашої рідної історії мали ми світлі часи, зв'язані з перемогами під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями, Конотопом тощо. Але й так само мали ми трагічні періоди, зв'язані з назвами Берестечко, Полтава, Крути, Базар, Броди і т. д.

До наших сердець і сумління більше промовляють останні назви, бо вони викликують почуття болю і скорботи, культивують ідею визрівання реваншу боротьби, породжують завзятість, ненависть і бажання боротьби з історичними ворогами.

Гетьман Іван Мазепа є володарем душ і сердець новітнього українства та овіяний більшим ореолом, ніж герой національного руху і зриву XVII віку Богдан Хмельницький.

На обрії історії боротьби і життя народів виносить нову ідейно-духову і морально-етичну вартість — це культ поразки. Поразка стає предметом, фактором, чинником священного культу. Категорією культу стала вона тому, що вона прийшла під час боротьби за високі й священні ідеали. Вона бо прийшла вислідом пролитої крови в обороні Рідного Краю, а її рушійними силами і змістом боротьби були — ідейна кришталевість і чистота. Такі явища є великої позитивної моральної цінности, органічно етичні. Такі поразки — це тимчасова перемога фізичної, переважаючої, брутальної сили ворога. Хто програв, той програв з честю, поставивши на карту все, в тому й найдорожче — своє власне життя, виконавши свій обов'язок перед Нацією.

Культ поразки — це історично — могутній засіб і фактор виховання нових поколінь, бо воно виховується в традиціях мужности і лицарства, у безкомпромісовості боротьби. Поразка стає заповітом, дороговказом, що вказує ей освітлює нації її історичний шлях! Поразка впарі з перемогою є тими складником та підвалиною життєвої філософії, яка довела, що воскресіння і життя нації є там, де є могили. Там, де є сліди боротьби, може бути і перемога! Поразка регулярної армії, чи окремих її частин ще не означає поразки народу. Дух і душа народу безсмертні! Крути, Базар і Броди — символи і етапи боротьби. Вони овіяні героїзмом, славою і безсмертністю народу!

То ж не осамітнюймо, не занедбуймо могил наших лицарів з 1-ої Української Дивізії, що впали на терені Австрії і тепер могили їхні є в такому стані, що їхній вигляд може принести сором нашому вільнолюбному народові.

Ці могили є на терені Вільного Світу, поза засягом руки червоного деспота, московського азіята!

Віддаймо ж Їм, цим нашим поляглим борцям-лицарям, хоч крихту нашого сумління, бо вони його все без останку віддали; впорядкуймо й оздобімо їхні могилки; цей слід і клич до дальшої боротьби і не пожаліймо для цієї істинно-християнської цілі наших скромних лепт, за якими до Вас всіх по цілому Вільному Світові розсіяних — звертається Братство „Броди-Лев".

Петро Б.

П. Кукуруза

ЗНАЧЕННЯ „ПРОСВІТИ" У ВІДРОДЖЕННІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(З ПРИВОДУ 35-ЛІТТЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ — 9 ТРАВНЯ 1920 Р.).

(3)

Боротьба за рідну мову.

Як відомо, Закарпаття добровільно прилучилося до Чехо-Словацької Республіки під умовою повної культурної та адміністративної автономії. Найвищий представник та творець чехословацької Республіки Тома Масарик зараз по прилученню навістив Закарпаття і дня 22. вересня 1921 р. в столиці карпатських українців Ужгороді урочисто проголосив:

„Нарід Підкарпатської Руси був довгі часи політично і соціяльно угнічений та був простодушним рабом. Тому між народом і так званою інтелігенцією постала глибока пропасть. Тому ваша інтелігенція має тепер надзвичайно тяжке завдання. Інтелігенція без душевної злуки з народом, без народного коріння легко розпадається на багато взаємно себе побороючих партій і партійок, з яких кожна має перед собою такі цілі, яких народ цілком не розуміє. Політична автономія Підкарпаття є забезпечена мировим договором і конституцією. Бажаю, щоб найширші верстви чим скорше прийняли участь в адміністрації — влада республіки в тому ані на мінуту не буде перешкоджати. Апелюю до вашої інтелігенції, щоби вона взялася до своєї тяжкої, але чесної, праці для добра народу. Будьте всі певні, що моїм найщирішим бажанням є добро вашої країни та її народу".

В дійсності, як пізніше виявилось, ця автономія була лише на папері, а обіцянки президента Масарика не були здійснені. Натомість чеська адміністрація поступово, за певниним пляном переводила чехізацію краю, запровадивши перед цим штучно „язиковий хаос" та культурну боротьбу поміж трьома напрямками, підтримуючи всіма засобами москвофільство та московське православ'я. Вже в 1923 р. о. Августин Волошин в' своєму органі „Свобода" писав:

„Вже з першими вістунами нашої давножданої свободи явилися у нас і москвофільські агітатори. Їм повелося використати руссофілізм чехів і переконати багатьох із головних представників Празької влади на Подкарпатській Руси про те, що тільки вони можуть тут розвивати щиро-слов'янський дух, і з помічю влади пустилися в народ. Але агітація їх скоро показала зуби большевицької анархії... Переслідують всяку народню культурну або економічну роботу... І роблять то хитро і злобно".

Коли ж дійшло вже до того, що за підтримкою шкільної влади почали друкувати та вчити по школах за московськими підручниками — „Просвіта" бореться з цим всіми засобами, улаштовуючи протестаційні віча та Всепросвітянські з'їзди. До українського народу Закарпаття „Просвіта" видає маніфест, що його тут в скороченні вміщуємо, з огляду на те, що документ цей віддзеркалює тогочасну ситуацію на Закарпатті.

Маніфест до українського народу Підкарпаття.

„Кожний нарід лиш доти живе, поки захороняє свою мову, свою народну культуру, свої традиції, звичаї та обичаї.

Підкарпатський український нарід довгі віки жив у народній неволі, але в його душі не вгасала іскра Народного Духа, світила йому в темних часах лихоліття та підтримувала віру у кращу будучність. І нарід наш зберіг та передав нам, своїм нащадкам чарівну пісню, наші звичаї та рідну мову, яку цілий науковий світ називає українською. Сотки літ чекав наш нарід воскресіння і волі. І діждався. По світовій війні 1918 р., а головне після добровільного прилучення нашого до Чехословацької Республіки, пробудилися з глибокого вікового сну, воскресли, мов із мертвих, до нового вільного народнього життя. Зачалася праця на всіх ділянках життя, а вже найбільше часу і праці присвячено розвитку рідної мови та поширенню народньої культури. В перші часи нового життя не було тут жадної незгоди, не було двох народів, не було двох культурних напрямків, була єдність і спільна праця. Та не сподобався наш гарний культурний розвиток ворогам нашої республіки. Не сподобався деяким нашим заграничним сусідам та нашим домашнім колишнім мадяризаторам, денаціоналізаторам і москвофілам, які при кінці 1923 р. зорганізувалися і одверто зачали боротьбу проти нашої мови, нашої культури й проти всього, що наше, що рідне, що нам миле. Ці елементи для піддержання й усталення своїх цілей роблять спроби і натиски на різні політичні партії, навіть на уряди, щоб завести московську мову, як мову навчальну до народних шкіл по селах та довести нас до повного винародовлення. На таку підлу, руїнницьку роботу, на таке святотацьке посягання, ми свідомі сини свого народу, — без огляду на нашу релігійну і партійну приналежність не можемо дивитися з заложеними руками. Ми не можемо допустити, щоби хтось робив з наших дітей яничарів свого народу і духових калік. Ми добровільно прилучилися до Чехо-Словацької Республіки — але в мовних і культурних справах ми були і будемо частиною великого 50-мільйонового українського народу і цієї нашої єдности ніколи нізащо не зречемося. Проти заведення московського навчання по наших школах протестуємо та жадаємо урядової заборони. Ми хочемо, щоб в наших школах учили нашою рідною українською мовою". Далі закликається усіх масово прибути на Всепросвітянський З'їзд в Ужгороді дня 17 жовтня 1937 р., щоб домагатися усунення заподіяної народної кривди і дати належну відсіч всім ворогам українського народу. За цим слідують підписи 25 українських організацій на чолі з Т-вом „Просвіта" в Ужгороді.

Про наслідки З'їзду та винесені резолюції не будемо вже згадувати, бо скоро після цього повстали відомі зміни, що привели до повстання Карпатської України.

Провідники „Просвіти" в проводі Держави Карпатської України.

Вогнище „Просвіти", що його запалили найкращі патріоти цього краю, чим далі, тим усе більше розвівало густу темряву, яка було насисла над Закарпаттям. Воно освітлювало правдивий шлях до культурного і національного відродження нашого талановитого, але нужденного якраз через ту свою темноту і забутого всіма народу.

Провідники „Просвіти" не лише запалили це святе вогнище — вони піддержували його безупину. Вони дбали, щоб ця священна ватра палала все вище і вище, освітлюючи спрагненим світла напрям у млі, і показувала верхи культурного і національного завершення.

В 1938 - 39 році історія покликала нарід Закарпаття скласти іспит при творенні своєї держави. Тоді провідники „Просвіти" не завагались перебрати владу молодої держави — Карпатської України.

Коли простежимо історію повстання та життя „Просвіти" на Закарпатті протягом 20 років, то побачимо, що завдяки єдності та витривалості проводу, не тільки утрималась „Просвіта" і пережила всі лихоліття, але також надзвичайно розвила широку діяльність.

Можна сказати, що лише чудом, якому ім'я — високий порив до національного відродження українського народу — всі члени Головної Управи „Просвіти" утримали між собою ці два десятки років повну однозгідність. І не скаламутила її приналежність поодиноких членів до різних політичних партій чи угруповань. Були між ними представники або лідери таких існуючих на Закарпатті партій, як християнська, аграрна, соціял-демократична та ін. Зібравшись за одним столом, звичайно, раз на тиждень члени Головної Управи вирішували спільну справу, дивлячись із погляду інтересу і користи цілого свого народу. І ніколи при цьому не виникало між ними якихсь особистих непорозумінь чи великих розбіжностей.

А коли назріли поважні політичні події в житті Закарпаття, як от 1938 рік, — тоді Народній Дім „Просвіти" в Ужгороді став центральним місцем усього українського політичного життя. Тут сходились представники народу та нараджувались у різних політичних справах. Тут формувався уряд, закладалась Карпатська Січ, тощо.

Після трагедії Карпатської України, більшість членів уряду залишилася в краю. Як і батьківщину, їх також спіткала трагічна доля: Августин Волошин і Бращайко Юрій *померли* в большевицькій в'язниці. Ю. Перевузник і Степан Клочурак були засуджені большевиками на 8 років, Михайло Бращайко помер. Тільки два члени бувшої Влади Карпатської України — проф. Августин Штефан та Юліян Ревай врятувались і живуть тепер у вільному світі.

(Кінець).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Попис Фортепіянової Студії Софії Яремович.

І цей попис, як і піврічний, відбувся в привітній залі Мерьк-гавзу, далеко від гамору і крику, що так часто, на жаль, обезцінює подібні імпрези.

Попис, як це можна було сподіватися, виказав великі поступи учнів; не дармо публіка і батьки так щиро дякували учительці за вложену працю.

На пописі виступало двоє дебютантів, початкуюча Мерілін Патринка й Андрійко Попель, дещо більше заавансований, якого гра дає дуже великі надії. Шера „Вожд Червоне Перо" був знаменито відданий. З відділу нижчого заслуговують на увагу: Д. Дубас і Юра Попель за ритмічну і чітку гру. Надя Воляник, що здивувала своїми великими поступами, Андрійко Левицький, повний динаміки і точний в інтерпретації, і Ромко Левицький, що набув значну техніку в останнім піврічні. В нижчій середній клясі відзначилися передівсім: Дарка Дубас („Тарантелля Віко" Джіованні та Нестор Смаль Стоцький, повний бравури, а однак вповні опанований, і Марта Воляник з доволі різнородним заінтересованням. З більш заавансованих учениць треба відмітити Олю Світенко, що не зважаючи на початкову трему, дуже добре відіграла „Етюд" Танцмана, Марту Попель („Поема Фібіха" і „Прелюд" Баха), Тамару Тимчишин, що першорядно опанувала „Емпромпті" Совталля і Косенкову „Казку", та, вкінці, Віру Грабель, якій належиться щире признання за бездоганне виконання Райнгольдового „Емпромпті".

Конферансієрку вів професор Ждан, надзвичайно дотепно.

Треба замітити, що відвідини мистецьких концертів, речиталів і пописів інших музичних шкіл Клівленду, дуже додатньо вплинули на рівень знання елевів. Програма ж сама узгляднювала клясичні, романтичні і модерні твори, так що давала зібраним гостям дуже добрий перекрій праці школи.

С. С-й.

Шикаго, Ілл.

Річний Попис Музичної Студії проф. Ігора Білогруда.

25 червня ц.р. у окремій концертовій залі Лион енд Гели в середмісті Шикаго в год. 7-ій вечора відбувся річний Попис учнів проф. Ігора Білогруда, кляси фортепіяну.

Проф. Ігор Білогруд відомий в Шикаго не лише як пяніст, композитор, але й знаменитий педагог, що вміло вміє передавати своїм учням всі ті надбання, що їх придбав в київській і західньо-европейських консерваторіях.

Музична Студія проф. І. Білогруда, що існує в Шикаго вже кільканадцять літ і має вже свою заслужену, добру марку, начислює під цю пору понад 35 учнів українців(ок) та інших.

В першій частині цього попису виступали наймолодші учні Студії, які відіграли твори таких композиторів як Гурліт, Барвінський, Кінг, Чайковський, Рігіні, Бетовен, а в другій частині, де виступали більше заавансовані, були виконані твори таких композиторів як Годовський, Шуберт, Масенет, Дворжак, Мендельсон, Шопен й ін. Деякі твори згаданих композиторів були виконанні на чотири руки. Треба підкреслити, що кожне виконання поодиноких творів було солідно підготоване і тому публіка щиро нагороджувала оплесками усіх молоденьких виконавців,- з-поміж яких декотрі вперше виступали на сцені та все ж таки у своїх виступах виявляли вповні опанування і своїми вдатними точками радували батьків.

Велике число учнів, що брали участь у пописі, не дозволяє нам згадати кожного виконавця зокрема, тому тільки загально треба висловити всім учням велике признання й побажати їм якнайкращих успіхів у дальшій науці, а їх учителеві, проф. І. Білогрудові, признання за труд і витривалу працю, що принесла такі гарні жнива.

На прикінці попису відбулася роздача свідоцтв та спільна знимка.

Треба також згадати, що один попис учнів проф. І. Білогруда відбувся місяць передтим, 29 травня ц.р., в приміщенні Української Бесіди, в програмі якого були виключно твори українських композиторів. Дохід з цього попису був призначений на студіюючу молодь.

В. Мельничин.

Балтімор, Мд.

Неділя ювілейного відзначення.

В Балтімор є багато Церков різного віровизнання, але Української Православної Церкви тут ніколи не було. По прибутті нової іміграції, з якої в 1950 р. прибуло до цього міста православних українців якийсь десяток родин, почалися заходи для заснування Української Православної Церкви. Ініцproperties група почала ракитись (у Петтерсон Парку), шукати приміщення і священика. Одна група визнала священика з Ню Йорку, о. Костецького, який приїхав, але правити Служби Божої не мав де. Тоді один з нащадків Запорозьких Козаків, п. Алексій Феденко, виголосив промову перед громадою, яка складалася із 6 осіб, і подав славний вихід: „Я недавно сюди приїхав з фарми, живу на ренті між чорними, маю дві маленькі кімнати, отже надіюсь упросити господаря і ми у мене відправимо". Так і відбулось, в серпні 1950 р. першу Службу Божу відправили у п. Феденка. На другу неділю найняли приміщення крамниці, збирали пожертву на церкву, власними силами устаткували (в межах можливостей). Почалось з рушників, пізніш зробили іконостас і почали діяти, нібито вже нормально, але недовго.

Прийшов якийсь американець і каже: вибирайтесь, і то зразу, бо я завтра привожу сюди — столи, крісла та інше, це буде мій офіс; я купив цей увесь будинок.

Не було іншої ради, як забирати все, що мали, і повезли до Українського Народного Дому на схоронення. Послали гінців шукати нового приміщення. Але не без добрих душ на світі. Єпископальна церква дозволила правити, а через декілька місяців відмовила. Тоді перекочували в методистську церкву, яка відпустила нам підвал, де стояло все устаткування для огрівання всієї їхньої церкви. Всі були задоволені (що може хоч звідси не виженуть), що Службу Божу відправляємо уже по людськи, хоч не в церкві, але ж під церквою.

В жовтні м-ці 1950 р. купили собі церкву, трьохповерховий дім у Вабтистів. На початку заснування парафії п. Алекс. Феденко пожертвував 20 д., п. Дан. Цілик 20 дол., інші менше, а полковник Герасименко жертвував 40 дол., тобто тижневий заробіток, о. Андрій Ілінський, який став настоятелем нашої парафії з вересня м-ця 1950 (і по цей час), пожертвував на заснування церкви перші 5½ місяців, тобто, не одержуючи за цей час жадного цента від парафії, а опісля парафія уже сама (без вимоги о. Андрія) 6 мінців платила йому по 50 дол. місячно. Це велика пожертва о. Андрія: 5½ місяця за дармо, а 6 місяців за півдармо виконував обов'язки настоятеля парафії.

Коли на 5-тирічне ювілейне відзначення існування церкви дня 25-26 червня ц. р. завітав до нас Високопреосвященний Владика Мстислав, з великою радістю і з усіма почестями зустрічала і привітала його наша громада.

В неділю 26 червня була відправлена Архиєрейська Служба Божа, після якої Владика виголосив *проповідь, в якій* призивав вірних: до єдности, до непорушности християнської етики і моралі.

Після Служби Божої сестрицтво приготувало в церковній залі пісний обід, на якому були парафіяни і Високопреосвященний Владика.

На обіді виголошено декілька промов. Так магістер Анатолій Булавка й о. Андрій Ілінський у своїх промовах пригадали: таборове життя, репатріяцію та інші жахливі часи, в які Владика Мстислав опікувався тисячами людей, що нидили від страху, щоб не попасти в пастку московського кривавого молоха.

Владика Мстислав в своїй промові пригадав з тих часів те, як він годинами стояв біля брами американської головної квартири у Франкфурті над Майном, щоб добитись до головного командуючого військами генерала Айзенгавера, в справі рятунку скитальців. Вартові на брамі не пропускали, і Владика стояв далі. Аж якийсь старшина, проїздивши декілька разів крізь браму, зауважив, зупинився і запитав: чого чоловіче, хочеш? Чому так довго тут стоїш? Владика об'яснив і той повіз його до ген. Айзенгавера, де вже Владика зробив усе, що було потрібно.

В церкві зібрано на будову церкви-пам'ятника в Бавнд Брук 42.40 дол.

Ник. Сам.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

З НОВИХ ВИДАНЬ АКАДЕМІЇ НАУК УССР

У виданні Академії Наук УССР появилась праця: „Полтавсько - київський діялект — основа української національної мови". Збірник статтей, Київ, 1954, ст. 224. Зміст: Ф. Т. Жилко: „Про умови формування полтавсько-київського діялекту — основи української мови"; С. П. Самійленко: „До характеристики полтавсько - київського діялекту за пам'ятками 17 стол."; В. С. Ващенко: „Займенникові та числівникові форми в сучасних полтавських говорах"; І. О. Варченко: „Рефлексація давнього О в лубенських говорах"; В. М. Брахнов: „Фонетичні риси говірок Переяслав — Хмельницького району на Київщині"; П. С. Лисенко: „Фонетичні і морфологічні особливості говірок Димерського району на Київщині"; Л. П. Бова (Ковальчук): „Говірки південної Житомирщини і їх відношення до полтавсько-київського діялекту"; М. Ф. Кривчанська: „Назви посуду гончарського промислу Полтавщини"; К. К. Цілуйко: „Топоміміка Полтавщини, як джерело історії краю"; І. К. Білодід: „Воз'єднання України з Росією в 1654 р. і його значення для розвитку української літературної мови"; В. С. Ільїн: „Мова Т. Г. Шевченка і розвиток сучасної української літературної мови"; З. Т. Франко: „Іван Франко про ролю говорів Наддніпрянщини у формуванні української літературної мови".

ПАМ'ЯТНИК ЗАПОРІЗЬКОМУ КОШОВОМУ ІВАНОВІ СІРКОВІ

Недалеко Нікополя, в селі Капулівці, знаходиться могила Івана Сірка — споборника гетьмана Богдана Хмельницького. Як повідомляє „Совєтська Культура", у найближчому часі над його могилою буде споруджений пам'ятник. Молоді дніпропетрівські скульптори А. Білик і С. Духовенко закінчують роботу над погруддям Івана Сірка. Ця скульптура заввишки 1 метр 25 сантиметрів буде вилита з чавуну і встановлена на гранітному постаменті. Про спільну боротьбу славного запорозького кошового Івана Сірка з гетьманом Дорошенком проти Москви совєтська газета не згадує.

ВІД'ЇЗД ПРОФ. М. ВЄТУХОВА ДО ЕВРОПИ

Голова УВАН у ЗДА, проф. М. О. Вєтухів виїхав 22 липня 1955 року до Европи. Він візьме участь в нарадах наукової конференції: „Завдання і методи вивчення СССР". Під час своєї подорожі проф. М. Вєтухів відвідає українські наукові осередки Франції і Західньої Німеччини.

ПОВІДОМЛЕННЯ ЗУАДК

ПРИПИНЕНО КОРИСТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЮ ПОШТОЮ

З кінцем липня припиняється зовсім користування військовою поштою для добровольчих допомогових організацій. В той спосіб теж і наш ЗУАДК не може більше користати з військової пошти при пересилці допомогових харчевих й одягових пакетів.

При цій нагоді повідомляється, що ЗУАДК може користати із безплатної пересилки великих допомогових посилок. Це мусіли б бути справді великі тоннові посилки і їх пересилку бере на себе американський уряд у своїй акції допомоги закордонові. Ця акція йде згідно з напрямними Суспільної Служби, яка веде загальну і плянову допомогову діяльність. В той спосіб ЗУАДК, хоч і не могтиме в майбутньому вести пересилки індивідуальних допомогових пакетів, буде продовжувати свою акцію допомоги згідно з виробленою від років системою загальної і плянової акції. Співпраця американської української громади в цій акції вже не може обмежитись пересилкою окремих пакетів для окремих осіб, чи родин, але повинна бути спрямована на загальну широку акцію. В цій справі ЗУАДК видасть окремий комунікат. Потрібно буде мати свій власний магазин, як теж і машину для опакування, бо посилки мусять бути спеціяльно опаковані (в бейли).

У справах допомоги просимо звертатись до канцелярії ЗУАДКомітету на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, INC.
P. O. Box 1661, Phila. 5, Pa.

Смерть чільного білоруського діяча

З останнього числа білоруського часопису, що виходить у Ню Йорку, „Беларусь", довідуємося, що ще 16 червня ц.р. помер у Ню Йорку на 76 році життя чільний білоруський діяч Василь Рогуля. Він був учителем, і — позбавлений поляками права вчителювання — господарював на своєму господарстві в Новгородчині, де користувався великою популярністю. У перших соймових виборах у Польщі осінню 1922 року, коли українці у Східній Галичині збойкотували вибори, бо Східня Галичина була формально тільки ще окупована польськими військами і не належала до Польщі за міжнародним правом, — участь у виборах взяли, в порозумінні з галицькими українцями, тільки північно-західні українські землі (Волинь, Холмщина, Полісся і Підляшшя, себто більшість тих земель, що їх тепер большевики віддали полякам). Тоді то, з листи бльоку всіх „національних меншин" у Польщі, Василь Рогуля вийшов послом до варшавського сойму. За його патріотичну білоруську діяльність та за його особисту й громадсько-політичну відвагу польська адміністрація рішила зламати його і сфабрикувала судовий процес за „протидержавну діяльність", в якому засудила його на 2 роки в'язниці, що їх В. Рогуля таки відсидів. Коли большевики прийшли на білоруські землі в 1939 році — негайно арештували його і тільки німецький наступ чудом врятував його. У Ню Йорку він помер у домі свого сина й невістки. Похорон Василя Рогулі відбувся 18 червня на Брукліні, де вся білоруська громада Ню Йорку вшанувала того чільного діяча.

На могилу Василь Рогулі належить також грудка від української громади, яка пам'ятає того скромного й тихого, безпретенсіонального, але незламного характером і громадською активністю білоруського патріота, що знав, відчував і розумів спільноту двох наших народів та цілим серцем любив також Україну.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ЛИСТ З ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ...

Нижче подаємо листа з нашої Рідної Землі (Галичина), якого беремо з час. „Новий Шлях" (Вінніпеґ, 4 липня ц.р.). Лист — свіжий, з датою 20 травня, — свіжий і дуже цінний, бо подає образ життя наших людей під большевиками у формі простій і щирій. Авторка листа — дівчина 16 років. Всякі назви та ймення — скреслено. Правопис залишено.

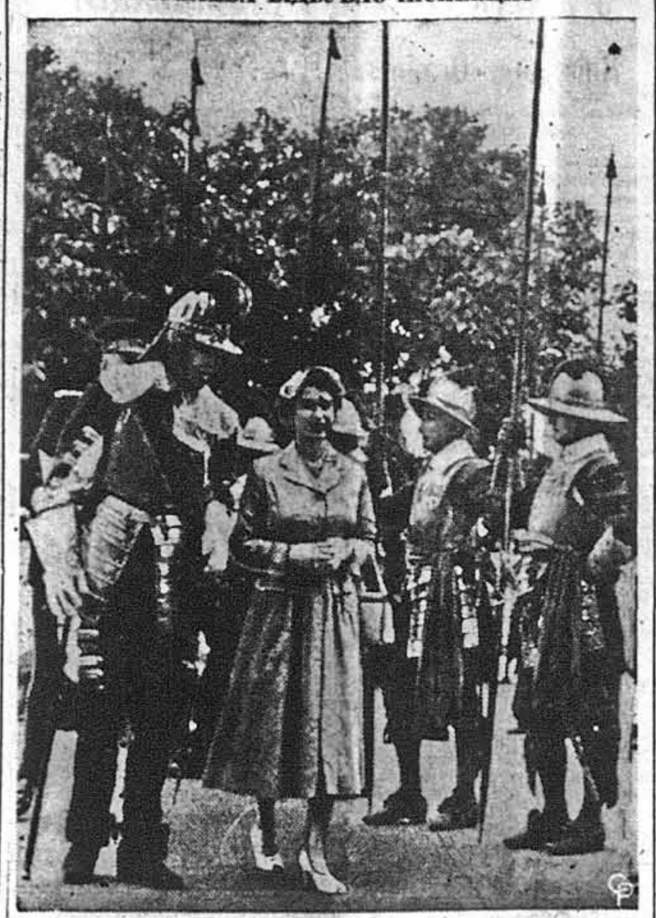
......, 20/V — 55 року.

Слава Ісусу Христу!

Дорогі родичі, в перших словах мого короткого листа, я хочу повідомити Вас про своє життя і здоров'я. Дорогі родичі, здоров'я наши таке: бабця мої... вже старі, не мають сили ходити і дещо робити. Може вони ще краще трималися б, але все біда за бідою, плач за плачом. Мама мої.., також вже трохи старі, і направду нема кому робити. Мама ходили на роботу до колгоспу день в день два місяці і за цей час заробили вісім трудоднів, а коли порахувати це на заплату, то буде вісім кіль маленьких жита і 8 рублів; за ці гроші буде один метр матерії і до чого вона варта, проста і таку беруть на онучі до чобіт, а ми в такій мусимо ходити. Наша хата така: має одно вікно, невеличке, в тій хаті всередині є сім підпор, стеля падає.. колись вже нас поб'є. Пєц нездалий, комина нема вже 12 років. Ліжка доброго нема, нема на чім переночувати, коли лягаєм то всьо тріщить. Накритися нема чим, зодягнутися нема в що, ходити як найгірші діди в селі. Варити нема що і нема чим. Корову маєм одну і то вже слаба, вже 4 дні лежить не встає, бо приморена, 4 рази вже підводили, стояти сама не може, не знаєм що з неї вийде. Корови нема де тримати, дуже малий кутик. Хата одним словом валиться чисто. Хліва, стодоли, комори нема нічого, хлів, стодола, комара всьо в тій дурній хаті-буді. Курий маєм 5. Малисьмо 1 кріля і то хтось вкрав. То всьо така наша господарка, дорогі родичі. В 41-45 роках ми були зі своі землі вигнані, бо була війна, коли повернулись нічого не було, но стіни з хати. Хлів і хату спалили, стодолу розібрали, керниця була висаджена, але люди направили, то хоч маєм. Хоч нема що їсти, то п'єм воду. Тата нема вже 13 років. Коли б тато були жили, ми б біди незнали.

Нашої .. вже нема 12 років, її забила бомба на війні. Дорогі мої матусько, ту маленьку... що Ви хрестили, вона є жива і здорова, весела, хоча біда. Я вже, матусько, велика, маю 16 років, на 24 травня закінчиться. Я вже закінчила 8-ім класів, ще два роки мала бим середню освіту, але нема звідки до 9-10 класів ходити, думаю бути вдома. Дорогі мої родичі, моя мета така: побудувати хату і дещо придбати до хати, але не знаю чи сповняться мої думки. Дядьо ... цьоці... з... вмерли, вже 2 роки як їх нема. Дядьо... вже поїхали на Херсон на роботу. З Ваших товаришів є дідо... Тепер Вони жиють сами. Їх дочка.. . померла вже четвертий рік. А сни їх... також помер вже 10 років. Діда жінка також померли вже 10 років. Син їх... з війни не вернувся. Цьоця ... в ... за невістку пішли Дідо тепер сами живуть, як монах. Мають четверо вонук. Дідо просять, щоб Ви до них говорять що за них забули. Дідо просять, щоб Ви до них написали листа, Вони вам опишуть подробно, бо я пишу тільки згрубша. Маєм присадибу 0,25 га. З цього поля маєм багато всього-всього, но нема де подіти. Дорогі родичі я внучка бабці ... попрошу Вас, щоб Ви мені дещо помогли, як можете бо я немаю ні дужки, ні жакета, ні плаща, ні костюму, ні хустини. Я вже трошки більша, а нема в що вбиратися, бабця мама не мають нічого. Прошу поможіть, бо без Вашої допомоги ми безрадні. Дядю, просим Вас, щоб Ви сказали своїм синам, щоб вони до нас написали. І просили, щоб ви сказали, щоб ваші сини прислали всі нам знимки і знимку, щоб прислала ... ваша. Дорогі дядю і ви цьоцьо ми вам другим разом напишемо більше і вислем вам знимку. Тепер я вислю тільки свою знимку. Висилаю вам знимку свою і діда... вонуки. Просим допоможіть. ...на цій знимці в синій пасочками дужці, вшапочках з правої сторони, коли на знимку дивитеся. Покланяються Вам всім бабця, мама, бажають вам ще кращого життя. Цілую всіх вас в руки ... внучка бабці... До милого зобачення".

Подав **В. П.**

Британська королева Єлисавета II відбуває інспекцію Почесної Артилерійської Компанії в її головній квартирі, приміщеній в Арсенальному Дому у Фінсбері в Лондоні. Вояки зустрічають королеву, вдягнені в стародавні уніформи із довгими списами в руках.

Короткі Вістки

● **Місто Гірошіма,** збомбардоване атомовою бомбою 6-го серпня 1945 року, дістане в 10-ті сумні роковини цієї події від спеціяльної американської делеґації під проводом кол. конґресмена Армстронґа комплет дзвонів, які, порушувані електричним струмом, ґратимуть мелодію ,що її буде чути у промірі двох миль.

● **Шість західньо-німецьких** старшин, усі члени генерального штабу, розпочали в середу 27 липня свою службу в головному штабі НАТО. Між цими старшинами є 4 полковники піхоти, полковник летунства й морський капітан, що командував лінійним кораблем „Шлезієн". Генерал Шпайдель, який тимчасово репрезентував німців у головній кватирі НАТО, вертається до міністерства оборони, а заступить його полковник Рузвелт.

● **Англія** рішила продати Єгиптові два нищильники міс738тоти по 2,500 тонн. Коли деякі члени парляменту критикували це рішення, речник уряду заявив, що це треба буде зробити, щоб „зберегти рівновагу". Під „збереженням рівноваги" треба розуміти задоволення скарг Єгипту за продаж Англією двох нищильників Ізраїлеві.

Домагаються ліквідації расових обмежень на летунських лініях

Ню Йорк, Н. Й. — Міська Ліґа Великого Ню Йорку вислала просьбу до Комісії для Урядових Контрактів, яку зорганізував президент Айзенгавер, щоб вона заборонила расові обмеження при приниманні до праці у всіх летунських лініях країни. Міська Ліґа стоїть на становищі, що згідно з наказом президента Аюзенгавера з вересня минулого року, всі фірми, які мають контракт з урядовими аґенціями, не сміють послугуватися расовими обмеженнями при затрудненні робітників. Тепер Комісія для Урядових Контрактів висловила думку, що уряд не має права сам вирішувати справу дискримінації в підприємствах. Міська Ліґа Великого Ню Йорку виступає проти такого становища комісії, і стверджує, що жадна летунська фірма в Ню Йорку не затруднює в себе пілотів і інженерів, — негритянського походження.

Совєтський офіцер намагався перейти із шести вояками на Захід

Лінц (Австрія). — Совєтський офіцер, що переходив із шести вояками на Захід, оточений совєтською погонею застрелився, щоб не здатися живим в руки совєтських військ. Совєти влаштували за втікачами систематичну погоню, яка тривала три дні й обстрілювали з кулеметів прикордонні ліси, поки решта втікачів-дезертирів із совєтського військового відділу, розташованого на чехословацько-австрійському кордоні — не піддалася. Австрійська поліція здогадується, що совєтські дезертири хотіли перейти в американську зону Австрії.

Індія наказала замкнути португальське посольство

Ню Делі. — Індійський прем'єр Неру склав серед великої овації на його честь заяву у індійському парляменті, що він казав дипломатичному репрезентантові Португалії в Індії замкнути з днем 8 серпня ц. р. португальське посольство й виїхати з Індії. Сталось це у відплату за становище португальського уряду, який кількакратно відмовився взагалі переговорювати про місцевість Ґою, єдине індійське місто з околицею, яке ще знаходиться під чужинецькою адміністрацією. Ґоя має 638,000 мешканців, а в тому числі тільки півтори тисячі не є індійцями. Індія віддавна домагається від Португалії прилучення Ґої до Індії, але Португалія не хоче чути про це. Видалення португальського шарж д'афер з Індії не означає ще повного зірвання індійсько-португальських взаємин, бо в обох країнах існують ще незачинені консуляти. Індійський уряд противиться насильному приєднанню Ґої до Індії і видав заклик проти запланованого масового походу індійців до Ґої.

● **Новий шеф** морських операцій адмірал А. А. Буркі 17-го серпняа ц. р. складе присягу під час урочистої церемонії, яка відбудеться на літаконосці „Тікондіроґа". Від 1915 року, коли зорганізовано це становище, вперше шеф морських операцій присягатиме на бойовому кораблі.

ВИЯСНЕННЯ

Минулого року появилася в продажі платівка з піснею „Гуцулка Ксеня", де подано мене як автора. Вияснюю, що я вправді написав був музику до такої пісні (слова Д. Николишина), яка була дуже популярна в Зах. Україні. З бігом часу здеформовано її музику й слова і в такому виді зарекордовано її минулого року на платівці, що очевидно є невдалою підрібкою, до авторства якої я не признаюся.

Рівночасно вияснюю, що при реконструкції лібретта й музики моєї оперети „Гуцулка Ксеня", яку виставляв минулого сезону театр УНО в Торонто, я використав деякі сцени з першої моєї оперети „Дівча з Маслосоюзу" (лібретто В. Павлусевича).

ЯРОСЛАВ БАРНИЧ.

ПОДЯКА

3-го липня, 1955 року, волею Божою, відійшов у вічність наш Найдорожчий Муж, Батько й Дідуньо

бл. п. Олександер Сергійович Шебякін

Всім добрим людям, що віддали останню пошану Покійному, а нам стердечне співчуття у нашому великому горі, цією дорогою виносимо глибоку й щиру подяку. Найперше дякуємо Настоятелеві нашої православної Парафії Впрп. о. протоєреєві Василеві Уманцю за відвідини Покійного в часі недуги, відслуження кількох панахид і всіх похоронних відправ та за пастирсько-християнські слова співчуття. Дякуємо також Впрп. о. Андрієві Кістю за співучасть у похоронних відправах, Впрп. о. протодияконові Миколаєві Поліщуку і Вш. п. Ф. Семці за співучасть у відправі передпохоронної панахиди та Вш. п. В. Серафимовичу за диригування хором на похороні і всім, хто співав під його диригуванням. Ще складаємо нашу сердечну подяку Вп. п. генералові Смовському з родиною, Союзові Українських Ветеранів, а зокрема всім Ветеранам, Товаришам Покійного по зброї за винос тіла, за прекрасні вінки на могилу, за вияв нам співчуття й уболівання. Щиро дякуємо Вш. п. Докторові Л. Гуменюкові й його Дружині, п-і Н. Курилковій з донечкою, п. Д. Резоненкові, п-ву Миколаєнкам, Вш. родинам: Романовських, Генцеровських, Кусенків, Лавренець і п. Марії Паулсен за зложені вінки, за участь у похороні, допомогу, слова співчуття й розради.

ДРУЖИНА І СИН.

Посмертна Згадка

ВАСИЛЬ ЗИБЛІКЕВИЧ, довголітній член Т-ва „Запор. Січі", Відд. 117 У. Н. Союзу в Ню Йорку, Н. Й., помер 25-го липня 1955 р. Покійний родився 1872 р. в Старім Самборі, Галичина. Похорон відбудеться в п'ятницю 29-го липня о год. 9-ій рано з похор. заведення П. Яреми на Calvary Cemetery. Панахида відбудеться в четвер 28-го липня о год. 7-ій веч. — В. Й. П.!

Управа Т-ва „Запор. Січі".

ТАРЗАН, ч. 3508. Номінація.

Плем'я дюру радісно вернулося до свого села і влаштувало віче для вибору нового ватажка, наслідника по королеві, який згинув в битві.

— Тут може бути тільки один, який надається бути нашим добрим королем, — сказав Касуля, — це біла людина, яка привела нас до перемоги.

Після того Касуля встав і, піднісши вгору списа та пригнувши, почав поволі танцювати довкола Тарзана.